

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**GÖRSEL OKURYAZARLIK BAĞLAMINDA SESSİZ KİTAPLAR VE DİL
EDİNİMİ**

Ayşe ATASAGUN
ORCID: 0000-0002-5253-8430

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Nihat ŞİRİN
ORCID: 0000-0002-2049-8833

Konya – 2022

ÖN SÖZ

Tez sürecim boyunca desteğini, yardımını ve bilgisini esirgemeyen değerli danışman hocam Dr. Öğr Üyesi Nihat ŞİRİN' e,

Her takıldığım noktada yanımda olan kuzenim, arkadaşım Nurcan TEKİN'e,

Eğitim hayatım boyunca desteklerini hiç esirgemeyen annem Şerife ATASAGUN, babam Zekai ATASAGUN, ablam Alime ÇINAR ve kardeşim Yakup ATASAGUN' a,

Tez konum olan sessiz kitaplarla beni tanıştıran yeğenim Ahmet Bilge ÇINAR'a, çok teşekkür ederim.

Ayşe ATASAGUN
Haziran 2022

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	v
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	3
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Varsayımlar	6
1.5. Sınırlılıklar.....	6
1.6. Tanımlar	6
2. ALAN YAZIN	7
2.1. Çocuğun Dil Edinimi.....	7
2.1.1. Dil edinim kuramları	7
2.1.2. Dil ediniminde resim	9
2.2. Görsel Okuryazarlık	10
2.2.1. Görsel okuryazarlık ve sessiz kitap ilişkisi	11
2.3. Sessiz Kitaplar	12
2.3.1. Sessiz kitapların dil edinimindeki işlevi.....	13
2.3.2. Türkiye’ de yayımlanan sessiz kitaplar	14
3. YÖNTEM	27
3.1. Araştırmanın Modeli	27
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu.....	27
3.3. Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri.....	27
3.4. Verilerin Toplanması.....	28
3.5. Verilerin Analizi.....	28
4. BULGULAR	30
4.1. Birinci Alt Amaca Ait Bulgu ve Yorumlar	30
4.2. İkinci Alt Amaca Ait Bulgu ve Yorumlar	31
4.3. Üçüncü Alt Amaca Ait Bulgu ve Yorumlar	32
4.4. Dördüncü Alt Amaca Ait Bulgu ve Yorumlar	34
4.5. Beşinci Alt Amaca Ait Bulgu ve Yorumlar	35
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	39

5.1. Tartışma.....	39
5.2. Sonuç.....	43
5.2.1. 1. Alt amaca yönelik sonuçlar	43
5.2.2. 2. Alt amaca yönelik sonuçlar	44
5.2.3. 3. Alt amaca yönelik sonuçlar	44
5.2.4. 4. Alt amaca yönelik sonuçlar	44
5.2.5. 5. Alt amaca yönelik sonuçlar	44
5.3. Öneriler.....	45
KAYNAKLAR.....	47
EKLER.....	52

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Görsel Okuryazarlık Bağlamında Sessiz Kitaplar Ve Dil Edinimi başlıklı tez çalışmamın toplam **67** sayfalık kısmına ilişkin, 4/08/2022 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **% 21** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

4/08/2022

Ayşe ATASAGUN

Dr. Öğr. Üyesi Nihat ŞİRİN

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

4/08/2022

Ayşe ATASAGUN

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

GÖRSEL OKURYAZARLIK BAĞLAMINDA SESSİZ KİTAPLAR VE DİL EDİNİMİ

Ayşe ATASAGUN

Bu çalışma görsel okuryazarlık ve sessiz kitapların ilişkisi ile henüz okuma-yazmayı bilmeyen çocukların dil edinimindeki yerinin incelenmesi açısından okul öncesi öğretmenlerinin konu hakkındaki görüşlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışma grubunu Konya ve Aksaray illerinde görev yapmakta olan 22 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin sessiz kitaplara ilişkin görüşlerini ortaya koyabilmek adına “Görüşme Formu” kullanılmıştır. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde nitel bir araştırma yöntemi olan tarama modeli-içerik analizinden yararlanılmıştır. Sessiz kitaplar, görsel okuryazarlık ve okul öncesi çocukların dil edinimi konuları ile ilgili daha önceden yapılan çalışmalar taranarak araştırmanın literatür kısmı oluşturulmuştur. Oluşturulan alan yazın ışığında çalışma grubundan alınan veriler yorumlanmıştır.

Çalışma ile elde edilen verilere göre sessiz kitapların okunmasında görsel okuryazarlık yetisinden faydalandığı ve sessiz kitapların dil edinimine olumlu etkisi tespit edilmiştir. Çalışmada sadece çocuğun sessiz kitaplar ile dil ediniminin nasıl olduğu değil sessiz kitapların okunmasında temel olan görsel okuryazarlığın önemine de vurgu yapılmaktadır. Sonuç olarak bu çalışmada görsel okuryazarlık ve sessiz kitaplara gelişimsel bir bakış açısı ile yaklaşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Silent Books, Wordless Book, Wordless Picture Books, Sessiz Kitaplar, Görsel Okuryazarlık, Dil Edinimi

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Fine Arts Education
Art Education Program
Master Thesis

SILENT BOOKS AND LANGUAGE ACQUISITION IN THE CONTEXT OF VISUAL LITERACY

Ayşe ATASAGUN

This study aims to reveal the views of preschool teachers on the subject in terms of examining the relationship between visual literacy and silent books and their place in language acquisition of children who are not yet able to read and write. The study group consists of 22 pre-school teachers working in the provinces of Konya and Aksaray. In the study, "Teachers' Opinions Regarding Silent Books Form" was used in order to reveal the opinions of preschool teachers. In the analysis of the obtained data, scanning model-content analysis, which is a qualitative research method, was used. The literature part of the research was created by scanning the previous studies on the subject. The data obtained from the study group were interpreted in the light of the literature.

According to the data obtained from the study, it has been determined that visual literacy skills are used in reading silent books and that silent books have a positive effect on language acquisition. The study emphasizes not only how the child acquires language with silent books, but also the importance of visual literacy, which is the basis for reading silent books. As a result, this study approaches visual literacy and silent books from a developmental perspective.

Keywords: Silent Books , Wordless Book , Wordless Picture Books , Silent Books, Visual Literacy, Language Acquisition

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Görseller bilinen ilk insanlardan bu yana iletişimin temel taşlarından biri olmuştur. Geçmişten günümüze bireyin eğlenerek öğrenmesini sağlayan görsel ve işitsel öğeler, gelişim sürecinde kalıcı izler bırakarak dil edinimi, estetik duygu gelişimi ile bireyin karakterinin ve geleceğinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bununla birlikte bilişsel gelişim başta olmak üzere pek çok gelişim alanında varlık göstermektedir. Bireyin doğumu ile başlayan sayısız deneyimler, yaşamının sonuna kadar olan bu süreçte onu geliştirerek şekillendirmektedir. Birey dünyaya geldiğinde neredeyse tüm organları tamamlanmış ve gelişmiş durumdadır ancak beyin öyle değildir. Beyin ve ona bağlı olan dil diğer organların aksine zaman içinde ve çevrenin önemli bir etkisi ile gelişmektedir.

Hower ve Griffey' e (2003: 54) göre bir insanın konuştuğu dil bebekliğinde atılan adımların isabetli olması oranında şekillenir. Henüz konuşmayı bilmeyen bir çocuğun dil ediniminde ve hayal gücünün gelişiminde önemli bir yeri olan görsellerin çocukların dil sınırlarını genişletmeleri için gerekli niteliğe ve yeterliğe sahip olduğu şüphesizdir.

Görsel öğeler daha anlamlı öğrenmelerin olmasını sağlayabilecek ortamları oluşturabilir (Sanalan vd., 2007: 33-47). Nesne ve resimleri bilme ve anlama çocuğun gelişimi için önemli iken dil kazanımlarıyla yakından ilişkilidir (Baykoç Dönmez vd., 2000: 60). Kelimelerin somut bir yapıya bürünmesini sağlayan görsel öğeler, henüz okuma-yazmayı ve hatta konuşmayı bilmeyen bir çocukla iletişimi sağlayan sessiz bir dil olma özelliği taşır. Bu bakımdan çocukların karşılaştıkları görsel öğeler ile işitsel öğelerin ya da davranışın tutarlı olması gerekmektedir. Görsel deneyimlerin bireylerin bilişsel gelişimleri ve dil gelişimlerinde çarpıcı bir etkisi olduğu bilinmektedir bu bağlamda görsel imgelerin okunması olarak bilinen görsel okuryazarlığın önemi burada ortaya çıkmaktadır.

Görseller aracılığıyla çocukların birçok gelişim alanına hitap eden sessiz kitaplar, Karakaya' nın (2000: 40) dil ediniminde bireye öğretilecek her şeyin somut olması veya somut olarak gösterilmesi gerektiğine dair ifadesini temel almış bir yapı ile varlık göstermektedir. Sessiz kitaplar çocuğa okuma yazma öğretmek gibi bir amaç gütmemekle birlikte asıl işlevi çocuğun dil edinimi sürecinde görseller yoluyla kelime haznesini genişleterek anlamlı öğrenmeler oluşturmasını sağlamaktır. Renkler, şekiller, mimik ve bakışlar çok uzun anlatılardan ve sayfalar sürece yazıdan daha etkili ve anlamlı olabilir

(Ertan ve Sansarcı, 2017: 90). Bu bağlamda anlatılmak istenen konu ya da kavramlar sessiz kitaplar aracılığıyla ete kemiğe bürünerek çocuğa sunulur. Bu yönüyle sessiz kitaplar, görsel okuryazarlığa kaynaklık edebilecek bir ürün olarak karşımıza çıkmaktadır.

Görsel okuryazarlık kavramı ilk olarak Dabes tarafından 1969' da Visual Literacy kongresinde ortaya atılmış ve görsellerin doğru bir şekilde algılanarak bireylerin deneyimleri ışığında okunmasını kapsayan bir yeti olarak tanımlanmıştır. Görsel imgeleri anlama ve anlatma yetilerini içerisinde barındıran bu kavram yazılı bir metnin sınırlarını aşan bir özellik gösterir. Görsel okuryazarlık zamanın ve mekanın ötesinde bir iletişim aracı olarak birçok gelişim alanına kaynaklık edebilecek nitelikte olup bu kavram ile dil edinimi sürecinde çocuğa ulaşmak mümkündür. Maviş' e (2007: 41) göre dil, çevrenin aktif rol almasının sonucunda ortaya çıkmaktadır. Yetişkinler aracılığıyla çocuğa sunulan görsel okumalar, nesnelere tanıma ve anlamlandırma çocuklar için en uygun araçların başında gelmektedir. Dinleme becerisi, ana dil ediniminde başvurulan ilk beceridir (Bekleyen, 2016: 65).

Nalinci' ye (2016: 277) göre bir kitabın kapısı, okuma yazma bilmeyen çocuğa görsel okumalar aracılığıyla açılmaktadır. Görsel okumalar ile birey imgeleri tek bir anlamdan kurtarabilir, sonsuz ifadelerle hayal gücünü özgür ve özgün olmaya davet eder. Görsel okuma becerisi ile birey anlama, kendini ifade etme, eleştirel düşünme, bir olayı çok yönlü algılama gibi çok boyutlu bir beceri kazanmaktadır.

Yaşadığımız bu çağda her bireyin sahip olası gereken görsel okuryazarlık, sonradan kazanılan bir yetidir. Sessiz kitapların bu yetinin kazanımına kaynaklık edebilecek ve bu yeti aracılığı ile bireylerin kendini ifade edebilecekleri dilsel öğelerin edinimine katkı sağlayacak nitelikte olduğu düşünülmektedir. Sözlü-görsel edebiyat olarak tanımlayabileceğimiz sessiz kitaplar ile çocuk imgeleri somutlaştırarak nesnelere kavrayıp anlamlandırarak bilgi girdilerini çoğaltıp çeşitlendirecektir.

Sessiz kitapların diğer çocuk kitaplarına kıyasla kalıplaşmış bir yapısı bulunmamaktadır. Sessiz kitapların her okunmasında farklı anlatıcı ya da tek bir anlatıcının farklı duygu ve düşünce yoğunluğu gibi etkenlerle birçok farklı noktaya değinilmektedir. Ayrıca bu kitapların okunması sırasında birçok farklı kelimenin kullanılması, kalıplaşmış cümlelerin dışına çıkılarak karmaşık cümle yapısı ile karşılaşılması çocuk için birçok alternatif hikaye oluşturmaktadır. Bu bağlamda çocuğun dil edinimi ve gelişiminde aktif bir

rol alan ve görsel okumalar ile varlık gösteren sessiz kitaplar, okulöncesi dönem çocuklarının gelişim alanlarında göz ardı edilemeyecek bir öneme sahip olduğu şüphesizdir.

Sessiz kitapların daha çok okul öncesi dönemde kullanıldığı göz önünde bulundurulduğunda okul öncesi çocuklarının görsel okuryazarlık aracılığıyla okunan sessiz kitapları ile dil edinimi sürecine yakından şahit olan ve gelişiminde katkısı olan alan öğretmenlerinin görüşleri bu çalışma için gereklidir.

1.1. Problem Durumu

İnsanlar arasında etkileşimi sağlayan dil çeşitli sembol, ses gibi farklı kalıplarla çeşitli toplumlarda hayat bulmuştur. Tüzel' in (2010: 691-705) belirttiği gibi her çağ, çağın gerektirdiği ve getirdiği yenilikler ölçüsünde kendini özgün bir dille ifade etmiş ve varlığını sürdürmüştür. Yazının icadı, gelişen teknoloji ve değişen dünyada yöntemler de değişime uğramıştır. Günümüzde teknolojinin ulaşamadığı bir ev neredeyse kalmamıştır. Teknolojinin getirmiş olduğu birçok yeniliklerden biri de bireylerin görsel öğelere eskisine kıyasla çok daha hızlı ve kolay erişebilmesidir. Görüntü teknolojilerinin artması ile birey görsel bir bombardımana maruz kalmakta ve ne gördüğümüz, nasıl gördüğümüz, gördüğümüzü nasıl yorumlamamız gerektiği, neyin bize gösterilmek istendiği ve neyin gizlendiği gibi birçok soru önem kazanmaktadır. Bu bağlamda görsel okuryazarlığın önemi ortaya çıkmaktadır.

Bireyin yaşamına bakışını etkileyen her bir görüntü bireyin düşüncelerini yeniden şekillendirip yeni açılımlar getiren birer anlam taşımaktadır (Karaahmet Balcı, 2015: 470-471). Görsellerin farklı gelişim alanları ile etkileşime geçerek bireylerin bilinçaltına hitap etmesi ile kalıcı bir öğrenme sağladığı bilinmektedir. Bu bağlamda görseller aracılığı ile çeşitli mesajların iletimi daha da kolaylaşmaktadır. Giderek çoğalan görsel imgeler insanlar tarafından üretilmekle birlikte insan düşüncelerini şekillendirmektedir (Mamur, 2012: 80). Bu durum bilincimize doğrudan etki eden görsellerin okunmasını gerekli kılmış ve yeni okuryazarlık türlerinin ortaya çıkmasına kaynaklık etmiştir.

Görsel okuryazarlığın ilk basamağı görsel algıdır. Dünyaya görme yetisi ile gelen birey çevresini bu yolla algılayarak görsel bir bellek oluşturmaktadır. Bu bellek, algısal olduğu kadar anlamsal yani zihinsel bir gösterimdir (Alpan Bangir, 2008: 83).

Dil ve Zihin isimli kitabında (2001) Chomsky, görsel okuryazarlığın, görsel ve sözel dillerin arasındaki bağlantıların sağladığını, görsel dili öğrenmenin sözel dil içinde öğrenmeye katkı sağladığından bahsetmiştir (Yılmaz, 2013: 103). Görsellerin okunması yoluyla varlık gösteren sözsüz resimli kitaplar, Marron' un (2010: 8) belirttiği gibi öğrencilerin dil ve iletişim becerilerini kullanmaya teşvik etmektedir.

Metin ağırlıklı kitaplarda, ebeveynler metne bağlı kalma eğilimindedir ve göreceli olarak çok az metinsel söylem yaparlar (Nyhout ve O'Neill, 2013: 118). Bu da bize bireyin genellikle aynı kelimelere maruz kaldığını ve sınırlı ifadeler ile dilin zengin yapısından uzak kaldığını göstermektedir.

Hu (2004: 8), çocukların sözlü dil gelişiminin, çocuklar ve yetişkinler arasındaki iletişimden büyük ölçüde etkilendiğini belirtmiştir. Çocuğun dilinin anlaşılması ve kullanımındaki performans farklılığının çocuğun maruz kaldığı dilsel girdilerin niteliği ve sıklığına bağlı olarak değiştiği düşünülmektedir. Bu bağlamda çocuk ve ebeveyn ya da çocuk ve öğretmen arasındaki etkileşimi artırarak, bireylerin dil edinimine katkı sağlayacağı düşünülen sessiz kitapların nasıl bir işleve sahip olduğu sorusu önem kazanmıştır. Buna ek olarak görsel okuryazarlığın bir ürünü niteliğindeki sessiz kitapların, çocukların dil edinim sürecindeki etkisi üzerine yapılan çalışmaların ışığında bu konu hakkında öğretmenlerin görüşlerinin alınması düşüncesi ortaya çıkarmıştır.

Çocuğun dil edinimi sürecinde öğretmenlerin hem kendileri kitap seçerken hem de ailelere önerilerde bulunurken bilinçli bir şekilde hareket etmeleri önemlilik arz etmektedir. Bu doğrultuda okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin sessiz kitaplar hakkındaki düşünce ve görüşleri ve bu kitapları kullanım alanları gibi veriler çalışma için önemlidir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı, görsel okumanın vücut bulmuş hali olan sessiz kitaplar ile henüz okuma yazma bilmeyen çocukların dil edinimi ve görsel okuryazarlık üzerine yapılan çalışmalara başvurularak bu doğrultuda öğretmen görüşlerini içeren bir çalışma ortaya koymayı kapsamaktadır.

Araştırmanın temel amacı doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar incelenmiştir;

1. Öğretmenlerin görsel okuryazarlık ile ilgili görüşleri,
2. Sessiz kitaplar hakkındaki öğretmen görüşleri,

3. Görsel okuryazarlık ve sessiz kitaplar arasındaki ilişki ile ilgili öğretmen görüşler,
4. Sessiz kitaplar ve dil edinimi hakkında öğretmen görüşleri,
5. Görsel okuryazarlık aracılığıyla sessiz kitapların dil edinimine etkisi üzerine öğretmen görüşleri.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bireylerin yaşamlarını etkileyecek tutum ve davranışların temeli çocukluk döneminde atılmaktadır. Bu dönemde bireyler duyu organları yolu ile dünyayı algılamakta ve anlamlandırma çabası içerisindeyler. Bireylerin hayatlarında karşılaşacakları durumlara ışık tutacak nitelikte olan bu dönemde atılacak adımlar büyük önem taşımaktadır. Bu adımların başında okul öncesi çocuklara ulaşmamızı sağlayan görseller gelmektedir. Nalinci' ye (2016: 263) göre görseller, çocuklar için sözcükleri netleştirmeye, somutlaştırmaya, duyu ve düşünceleri aktarmaya oldukça uygun bir araçtır. Okul öncesi dönemde nesnelere tanıma ve anlamlandırmak için kullanılan görseller ve bu görsellerin okunması iletişimin yapı taşlarından biridir.

Reynolds Myers (1985) görsel okumalar için; Görsel dil yeteneği, sözel dil gelişiminden önce gelişmektedir ve sözel dile hizmet etmektedir ifadesini kullanmıştır (Pettersson, 1993; Alpan Bangir, 2008: 81). Görseller aracılığıyla varlık gösteren sessiz kitaplar yoluyla bireylerin birçok farklı gelişim alanlarında temel oluşturmak mümkündür. Bu alanların başında bireylerin kendilerini ifade edebilmeleri için temel olan dil edinimi gelmektedir. Nyhout ve O'Neil (2013: 128) bu tür kitaplara düzenli olarak maruz kalmanın çocukların daha sonraki anlatı yeteneklerinin temelini oluşturabileceğini düşündürmektedir. Sözsüz resimli kitaplar farklı okuma türlerine yol açabileceği ve metnin eşlik ettiği kitaplara göre çok çeşitli yorumlara açık olabilir (Arif ve Hashim, 2008: 122). Çocukların yaratıcı yönlerini ortaya çıkararak ifade edici dilin ortaya çıkmasına fırsat sunan sessiz kitaplar görsellerin okunmasını içermektedir.

Görsel okuryazarlığın büyük bir önem taşıdığı sessiz kitapların, çocukların dil edinimine etkisi üzerine yapılan çalışmaların ışığında öğretmenlerin bu kitaplar hakkındaki görüşleri alınarak yapılan bu çalışma; ailelere, öğretmenlere, araştırmacılara, yazarlara ve çizerlere yol gösterici bir rehber niteliğinde olacaktır.

1.4. Varsayımlar

Sessiz kitaplar hakkında yapılan çalışmaların doğru ve objektif olduğu varsayılmaktadır.

Öğretmenlerin görüşmelerinde objektif bilgi verdikleri varsayılmaktadır.

Sessiz kitapların öğretmenler tarafından bilindiği ve dil edinimi uygulamalarında kullandıkları varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma sessiz kitaplar, görsel okuryazarlık ve bireylerin dil edinimini konu alan kitap, dergi, makale, tezler ve öğretmen görüşleri ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Görsel okuryazarlık: “Görsel Okuryazarlık” ilk olarak Dabes tarafından 1969’da “Visual Literacy” kongresinde tanımlanmıştır. Dabes’ e (1969) göre görsel okuryazarlık; bireyin, görmek ve aynı anda diğer algılarıyla edindiği deneyimleri bütünleştirerek geliştirebileceği bir dizi görsel yeterliliğe verilen isimdir (Nalinci, 2016: 260).

Görsel algı: Bir olayı ya da bir nesnenin varlığını duyum yoluyla yalnız olarak bilinç alanına almak şeklinde tanımlanmaktadır (Baykoç Dönmez vd., 2000: 1-146).

Sessiz kitap: Sessiz kitapları, tamamı görsellerden oluşan, cümle ve kelimelerden arındırılarak görsellerin okuyucunun yorumlama yeteneğine göre şekillenmesini esas alan yeni bir edebi tür olarak tanımlamak mümkündür.

BÖLÜM 2

2. ALAN YAZIN

2.1. Çocuğun Dil Edinimi

Bireyin dünyaya gelişi ile başlayan eğitim hayat boyu devam eden bir olgudur. Bireylerin dünyaya geldikten sonraki ilk birkaç yıllarını kapsayan bu süreçte bireyler duyu organları yolu ile dünyayı tanımaya ve anlamlandırmaya çalışmaktadır. Çocukluk dönemi olarak da bilinen bu dönemde bireylerin duyu organlarını en yoğun şekilde kullandığı ve bu yol ile zihinsel ve duygusal yönden gelişimini tamamladığı bilinmektedir.

Dil edinimi ve gelişimi hem konuşma organının gelişmesi hem de bireyin içinde yaşadığı toplum ve yaşanan etkileşimle ilgilidir (Oktay, 2002: 1-296). Ana dil edinimi başlangıçta aile ve yakın çevre olmak üzere birey ile ilişkili bulunan çevreden öğrenilen, dil kişinin bilinçaltına inen ve toplumla en güçlü bağlarını oluşturmaktadır (Aksan, 1977: 1-167).

İnsanlar arasında etkileşimi sağlayan dil çeşitli sembol, ses gibi farklı kalıplarla çeşitli toplumlarda hayat bulmuştur. Saussure (2001: 1-351) dili, işaretler ve göstergelerden oluşan bir sistem olarak tanımlamaktadır (Dağtaş, 2003: 52-53). Topbaş' a (2007: 36) göre bir araç niteliğinde olan dil, insanların düşünce, duygu, istek gibi yaşantılarını ve deneyimlerini aktarabilmelerini ve dış dünyayı yorumlayarak kendi dünyalarına getirebilmelerini sağlar.

Dil, birçok tanıma sahip olmakla birlikte nasıl ortaya çıktığı ve edinimine ilişkin farklı görüşler bulunmaktadır. Bu görüşler; bilişsel öğrenme, psikolinguistik, sosyo kültürel, sosyal etkileşim ve davranışçı kuram olarak beş ana başlık altında toplanmaktadır. Bu görüşleri kısaca açıklamak dil edinimi hakkında bizlerde bir fikir oluşturacaktır.

2.1.1. Dil edinim kuramları

Bilişsel öğrenme kuramı: Bu kurama göre dil bilişsel gelişim ile bağlantılıdır. Çocuğun içinde bulunduğu yaşın getirdiği yeterlik ile çevresinden destek alarak geliştirdiği mantık dil edinimini etkilemektedir (Temel vd., 2014: 52). Yani çevre çocuğun dilinin gelişmesinde önemli bir etkidir. Çocuğun bilişsel gelişimi, fiziksel olgunlaşmanın yanında, çevresine, çevresinden gelen etkilere, yaşadığı deneyimlere, yapılan toplumsal aktarımlara da bağlıdır (Günçe, 1973: 1-191). Vygotsky, çocuğun bilişsel gelişimini etkilemede yetişkin rolünün çok önemli olduğunu vurgular. Ona göre, çocuklar yetişkinlerle ya da diğer çocuklarla işbirliği içinde birlikte çalıştıklarında bilişsel gelişimleri beslenir (Aktaran: Kol,

2011: 1-21). Bilişsel gelişime yeni bir bakış açısı getiren Vygotsky, dil ve düşüncenin gelişiminin paralel bir şekilde ilerlediğini ve aynı zamanda çocuğun düşünme seviyesinin içinde bulunduğu dil ortamıyla ilişkili olduğunu söylemektedir.

Psikolinguistik kuram: Dil gelişimini biyolojik ve psikolojik temellerden yola çıkarak açıklayan kuramcılara psiko-liguistik kuramcılar denmektedir (Öztürk Dağabakan ve Dağabakan, 2007: 1-8). Doğuşancı kuram olarakta bilinen psikolinguistik kurama göre birey dili doğuştan getirir ve tüm dilleri öğrenme kapasitesine sahiptir. Chomsky (1965), doğuştan sahip olduğunu iddia ettiği bu yetiyi “Dil Edinim Aygıtı” olarak adlandırmıştır. Psikolinguistik kuram, çocuğun biyolojik yapısına birinci derecede önem vermektedir. Çevre koşulları, çocuğun hangi dili, hangi sözcükleri kullanacağını belirler. Kurama göre, çocuklar edinecekleri karmaşık dil yapılarını, kendilerine yetişkin girdisi olarak sunulan eksik ve doğru olmayan bilgiye rağmen gerçekleştirebilirler (Temel vd., 2014: 55-57). Özetle dilin doğuştan gelen bir yeti olup bireyin beyin gelişiminin tamamlanması ile ortaya çıktığı görüşü savunulmuştur.

Sosyo kültürel kuram: Sosyo-kültürel kuramın öncülerinden olan Vygotsky dil edinimini sosyal etkileşimin bir sonucu olarak açıklamaktadır. Vygotsky, öğrenmeyi bir bakıma sosyal etkileşim yoluyla kültürlenme olarak tanımlamış ve kişinin psikolojik süreçlerinin bile, çevre tarafından etkilendiğini belirlemiştir (Temel vd., 2014: 72-74). Bu kurama göre dil edinimi ve bilişsel gelişim iki yaşa kadar paralellik gösterirken daha sonrasında çocuk çevresinden etkilenecek şekilde doğduğu kültür ile şekillenmektedir.

Sosyal etkileşim kuramı: Bu kurama göre çocukla etkileşim içinde olan kişilerin dil edinim sürecinde önemli bir rolü vardır. Çocuk ilişkili olduğu kişilerin dillerini ve dilsel davranışlarını taklit etmeye çok eğilimlidir (Karakaya, 2000: 37). Gözlem ve taklit etmenin önemli olduğu bu kuramda çocukla etkileşim içinde olan bireylerin açıklayıcı ve somut konuşmaları önemlidir.

Davranışçı kuram: İnsan davranışlarının kökenini bir uyaran-tepki mekanizmasıyla açıklayan Watson çocuğun dili kullanmayı öğrenmesinin de aynı yolla gerçekleştiğine inanmaktadır (Temel vd., 2014: 75-81). Pekiştirecin önemli olduğu bu kuramda Sosyal Etkileşim Kuramında da olduğu gibi dil ediniminde taklit önemli bir yer tutar. Kol’ un (2011: 1-21) da belirttiği gibi bu kurama göre; pekiştirilen sesler öğrenilir, pekiştirilmeyen sesler ise söner.

Bu kuramlar ışığında dil edinimi ile ilgili Topbaş' ın (2007: 21) da belirttiği gibi tüm insanlar dili edinme gizil gücü ile dünyaya gelirler. İnsanın biyolojik gelişimi ve beyin evrimi dikkate alındığında dili edinme yeteneğinin var olduğu kabul etmemek yanıltıcı olur. Ne var ki dil, çocuğun dünyaya geldiği kültürel topluluk içinde sosyal etkileşim ve iletişim yoluyla kazanılır. Fernald, Marchman ve Weisleder (2013: 234-248) yaptıkları çalışmada dil ortamı zayıf olan bir çocuğun dil işleme hızının yavaşlığından bahsetmiştir.

Çocukların erken yaşta etkileşimde buldukları bireylere karşı ayna görevinde olduğu ve birçok şeyi bu yolla öğrendiği bilinmektedir. Suskind (2018: 49) “Otuz Milyon Kelime Çocuğunuzun Beynini Geliştirin” isimli kitabında ebeveynin çocuğuyla ne kadar ve nasıl konuştuğunun, çocuğun işittiği sözcük miktarının dil edinimindeki etkisinden bahsetmiş, ebeveynlerimiz tarafından bize sunulan dil ortamı ile dil potansiyelimizi açığa çıkaracağımızın üzerinde durmuştur. Maviş' ın (2007: 41) de belirttiği gibi çocuk yaşamına ‘dil tankı’ boş olarak başlar, çevresinden sağlanan dil modelleri ile oluşan deneyimler bu tankı zamanla doldurarak çocuğu bir dil kullanıcısı haline getirir. Bir nevi çocuk dünyaya geldiği andan itibaren çevresinde yapılan konuşmalar, çocuğun konuşmaya başladığı döneme kadar ona kaynak niteliğindedir.

Çocuklar anadillerini modelleri dinleyerek, bu modelleri taklit ederek, geri-iletimi algılayarak, deneyimlerini ve düşüncelerini paylaşarak öğrenmektedir (Güven ve Bal, 2004: 13). Bu bağlamda çocukların dil edinim sürecinde etkileşime girdikleri bireyler, çevre ve kullanılan materyaller büyük önem taşımaktadır.

Karakaya' ya (2000: 40) göre dil ediniminde öğretilecek her şey somut olmalı veya somut olarak gösterilmelidir. Çocuğun bilişsel gelişimine önemli derecede etki ettiği bilinen görseller ise bu noktada devreye girmektedir.

2.1.2. Dil ediniminde resim

Resim, eski çağlardan günümüze kadar iletişimi sağlayan bir araç niteliğinde olup insanlar arası ortak bir dil olmuştur (Nalinci, 2016: 158). Görseller uluslararası bir dil olarak farklı toplumlar arasındaki iletişim sınırlılıklarını ortadan kaldırmaktadır.

Sessiz bir dil olma özelliği taşıyan görseller, henüz okuma yazma ve hatta konuşma bilmeyen çocuklar ile iletişim sağlamanın etkili yollarından biri olarak görülmektedir.

Çocuğun biliş dünyasına hitap eden görseller ile dil edinimi arasında büyük bir bağ bulunmaktadır. Biliş; algı, farkındalık kavramsallaştırma ve yargıya ulaşma gibi faktörleri içermektedir (Temel vd., 2014: 52). Kelimeleri görseller aracılığıyla somutlaştırmak çocukları anlam karmaşasından kurtaracağı gibi anlaşılması zor ve karmaşık ifadelerin basite indirgenmesine de olanak sağlamaktadır. Yapılan araştırmalara göre çocukların görsellere sözel bilgi ve içerikten daha çok dikkat ettikleri belirlenmiştir (Pettersson, 1993: 1-298; Alpan Bangir, 2008: 74-102). Resimler sözel olarak aktarılamayan duygu ve düşüncelerin anlatımı ve dışavurumu için bir öncülük görevi üstlenmektedir. Böylece çocuğun dünyasına resmin renkli ve hareketli anlatımı görsel dil ile girer, bireylerin yaratıcılıklarını ortaya çıkararak dil gelişimlerine katkı sağlamış olur (Arıcı, 2016: 1019). Bu bakımdan çocukların eğitiminde görsellerin yeri ve önemi göz ardı edilemez.

Görseller, bireyin yaşamına bakışını etkileyen duygu ve düşüncelerine yeni açılımlar getirerek birçok farklı anlam taşımaktadır (Karaahmet Balcı, 2015: 470-471). Alpöge (1991: 64) dilin edinimi sürecini, çocuğun bilişsel ve algısal gelişimiyle ilişkilendirir. Ona göre kavram oluşturma gibi bir süreçte dil gelişimi ve bilişsel gelişim bir etkileşim içindedir. Bireyin, dili çözmesi ve ediniminde algısal ve bilişsel gelişimin rolü vardır (Sever, 2008: 46). Bu bağlamda görselleri doğru okunmak ve anlamlandırmak gerekmektedir.

2.2. Görsel Okuryazarlık

Birey dünyaya görme yetisi ile gelir ve çevresini bu yolla algılayarak görsel bir bellek oluşturur. Görsel imge belleği, algısal olduğu kadar anlamsal temellidir (Alpan Bangir, 2008: 74-102). Bireyin kelimeleri somutlaştırabilmesi, düşünebilmesi, konuşabilmesi ve harekete geçebilmesi için önce imgeleri algılaması, sözcükler ile görseller arasında bir bağ kurması gerekmektedir. Bangir (2005), görsel algının göreceli bir kavram olduğunu, görsel okuryazarlık ile gerçekleştirilebileceğini ve görsel okuryazarlığın görsel bir düşünme aracı olduğunu belirtmektedir (aktaran: Alp, 2009: 55). Bu bakımdan görsel algı, görsel okuryazarlığı destekleyerek ona kaynak niteliğindedir.

“Görsel Okuryazarlık” ilk olarak Dabes tarafından 1969’ da “Visual Literacy” kongresinde tanımlanmıştır. Dabes’e (1969) göre görsel okuryazarlık; bireyin, görmek ve aynı anda diğer algılarıyla edindiği deneyimleri bütünleştirerek geliştirebileceği bir dizi görsel yeterliliğe verilen isimdir. Görsel yeterliliklerin gelişimi bir insanın öğrenmesinin temel kaynağıdır (Nalinci, 2016: 260).

Petterson (1993: 1-298) görsel okuryazarlığı; bilgi, davranış ve dikkate değer yeteneklerin öğrenilip öğretilbildiği ve değişik görsel formlarda iletişim becerilerimizi arttırmamızı sağlayan bir süreç olarak tanımlar. Braden (1996) görsel okuryazarlığı düşünme, öğrenme ve kendini ifade etme yeteneğini içinde barındıran görselleri kullanma ve anlama yeteneği olarak tanımlamaktadır (Tanrıverdi ve Apak, 2013: 269). Considin' e (1986) göre ise; görsel okuryazarlık, etkili iletişim kurabilmek için, farklı görselleri algılayarak anlayabilmek ve yaratabilmek yetisidir (Nalinci, 2016: 260). Çeşitli zamanlarda çeşitli tanımları yapılan görsel okuryazarlık kavramı sonradan edinilen bir yeti olarak günümüzde herkesin sahip olması gerektiği düşünülmektedir.

Görsel okuryazarlığın herkesçe bilinen en yaygın özelliği her şeyin “görme” olgusuna dayandırılması iken herhangi bir sanatsal metindeki anlam, hem onu yaratan hem de onu okuyan alıcısı tarafından, zihinsel süreçte karşılıklı bir etkileşimi dinamizmi işaret etmektedir (Parsa, 2007). Bu etkileşim ise insanın var oluşundan günümüze kadar süregelen ve gelişim gösteren bir olgudur.

Ortaya atıldığı dönemden günümüze kadar olan bu süreçte teknolojik gelişmelere paralel olarak önemi artmakta olan görsel okuryazarlığın birçok farkı eğitim alanında kullanıldığı bilinmektedir. Dil ediniminde de büyük bir role sahip olduğu düşünülen görsel okuryazarlığın, sessiz kitapların okunmasında temel oluşturduğu söylenebilir.

2.2.1. Görsel okuryazarlık ve sessiz kitap ilişkisi

Sessiz kitaplar ülkemize yeni yeni tanınmaya başlayan ve okuyucunun pek de aşına olmadığı bir yayın türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Görsellerin okunması yolu ile varlık gösteren sessiz kitaplar, kelimelerden arındırılarak okuyucunun deneyimleri ışığında görsellerin doğru okunmasını ve yorumlamasını temel almaktadır. Görsellerin okunması ve yorumlanması ise yine onu oluşturan temel bileşenlerden çizgi ve rengin ışığında gerçekleşmektedir.

Resim dilinin en önemli bileşeni çizimdir. Çizgiler sözcükler gibi duyguların derinlikleri hakkında fikir verir. Örneğin, düz ve kırık çizgiler coşkuyu, öfkeyi ve enerjiyi iletirken, kavisli çizgiler duyumsal, mutluluk ve neşeyi ifade etmektedir. Yatay çizgiler yatıştırıcı ve huzur, dikey çizgiler istikrar ve kuvvet anlamı vermektedir (Bassa, 2015: 179-223).

Resim dilinin bir diğer önemli bileşeninin de renkler olduğunu söylemek yanlış olmaz. Odom ve Guzman' e (1972) göre genellikle, renk çocukların görsel algılarının çarpıcı bir unsurudur ve şekiller ya da rakamlardan daha etkileyicidir (Aktaran; Werner, 2019: 79-98). Kress ve Van Leeuwen' e (2006: 1-321) göre renk görsel gramerin bir parçasıdır. Görsel okuryazarlığın sessiz kitaplar üzerindeki en büyük destekçisinin renkler olduğu söylenebilir. Renlerin birçok amaç için kullanımı mümkündür. Duyguların anlatımında, vurgu amacıyla ya da bilgilendirme (trafik ışıkları, zehirli hayvan ya da böcekler, aciliyet içeren durumlar ya da dikkat gerektiren unsurlar) gibi birçok sembolik amaca hizmet eden renklerin estetik bir değeri bulunmakta ve görsellerin anlamını desteklemektedir.

Görseller yoluyla soyut sözcüklere ulaşabilen çocuğun gelişimi ve dil edinimi için nesne ve görsellerin doğru tanınması ve algılanması önemlidir. Nesnelere tanımanın en iyi yollarından biri de resimli kitaplardır (Hower ve Griffey, 2003: 71).

Bloom (1974) çocuğa gerekli bilgi kaynaklarının; deneyimleri yani gördüğü ve yaşadığı olaylar ile işittiği konuşmalar olduğunu öne sürer (Aktaran: Karaman, 2016: 140). Sessiz kitaplar, tam olarak Bloom' un bu bilgi kaynaklarına araç niteliğindedir. Çocuk kitaplardaki resimler aracılığıyla kelimeleri somutlaştırabilmekte, bu yolla kelimeleri kavrayabilmekte ve farklı kelimeler veya eylemlerle ilişkilendirebilmektedir. Bu doğrultuda görsel okuryazarlıkla sessiz kitaplar arasında doğrudan bir ilişki olduğu söylenebilir.

2.3. Sessiz Kitaplar

Birçok durumda, görseller aracılığıyla bilgi, duygu ve düşüncelere, diğer iletişim yollarına göre birçok kişiye çok daha hızlı, ayrıntılı ve etkili olarak net bir şekilde iletişim kurulabilir ve bilgiye ulaşılabilir (Özsoy, 2003: 101). Sessiz kitaplar günümüzde görsellerin eğitim açısından niteliğini ve önemini ortaya koymaktadır.

Sessiz kitaplardaki tek bir görsel, okuru birçok bağlantıya ulaştırabilir; böylelikle sessiz kitaplar bireyin zihinsel bir yolculuğa çıkmasına yardım eder. Sessiz kitaplar okuyucusunu görsellerle ilgili sözel hikayeler anlatmaya davet ederek yoğun bir gözleme ve düşünmeye de teşvik etmektedir.

Sonsuz ifade özgürlüğünün kapılarını açan sessiz kitaplar ile bir metne bağlı kalma zorunluluğu ortadan kalkmaktadır. Konuşulan dilin sözcük sayısı sınırlıyken, görsel dili oluşturan imgelerin sözlüğü sınırsızdır (Parsa, 2007: 111). Sözsüz resimli kitaplar edebiyatta en güzel sanat formlarından biri olarak kabul edilir ve çok yeni bakış açılarıyla yeni

sohbetlere yol açma potansiyeli olabilir (Cihecierski vd., 2017: 126). Farklı karakterlere farklı açılardan bakıp birçok farklı kimlik oluşturarak bireyin hayal gücünün sınırlarını zorlayan sessiz kitaplar, sonsuz bir özgürlükle bireyi kalıpların dışına çıkartıp onu kitap okuma sürecinde aktif bir konumda tutmaktadır.

Sözsüz resimli kitapların okunması, izleyicilerin arka plan deneyimlerini ve kişisel tarihlerini, metinde karşılaştıkları görsel imgelerin üzerine çekerek hikâyeleri okudukları açık uçlu bir süreçtir (Arif ve Hashim, 2008: 121). Sessiz kitaplar ayrıca okuyucuya karmaşıklık ve detay sunmaktadır (Lukens vd., 2018: 32).

Dil ifade yönünden çok zengin ve bir o kadar da karmaşık bir yapıya sahiptir. Dilin ifade edilişi kişiden kişiye farklılık gösterdiği gibi kişinin farklı zamanlar ve farklı duygu yoğunluklarında değişiklik gösterdiği bilinmektedir. Tıpkı konusu aynı olan bir masalın yüzlerce farklı söyleşisinin olması gibi. Sessiz kitapların her okunuşu da birçok farklı kelimedenden oluşan yeni hikâyeler oluşturarak dil edinimini desteklemektedir. Çoklu yorum potansiyeline sahip bu kitaplar ile farklı karakterlere farklı açılardan bakılabileceği gibi sözlü iletişimin de bir aracı olarak kullanılabilir.

2.3.1. Sessiz kitapların dil edinimindeki işlevi

Sessiz kitaplar ile yaratıcı kimliğin bu kitabı okuyan farklı yaş, ırk ve kültüre sahip bireylere aktarılması gerçeği, toleranslı-özgür bir ortamda sessiz kitapların varoluşunu içeriyor. İçine biraz yorum ve farklı bakış açıları ekleyebileceğimiz bu kitaplar, hikâyeyi kalıplaşmış basit cümlelerden kurtarıp bireyin zihinsel faaliyetini artırarak onu karmaşık cümlelere yönelttiği düşünülmekte. Arif ve Hashim (2008: 122) metin içeren geleneksel bir kitabın okunmasının yanı sıra görsellerin incelenmesini bir metne dayanan anlam inşasından daha derin olacağı varsayılmaktadır. Smith' in de çalışmasında değindiği gibi sessiz kitaplar öğrencilerin sözlü ve yazılı iletişim becerilerini geliştirmek için genellikle anlamlı bir bağ oluşturur (Smith, 2003: 75-80).

Sessiz kitaplar aracılığıyla sunulan görsellerin anlam inşa etme sürecinin büyük bir parçasını oluşturduğu düşünülmektedir. Anlatımında ya da yorumlanmasında herhangi bir dil kısıtlaması bulunmayan sessiz kitaplar ile her okuyuşta özgün hikâyeler oluşturulabilmektedir. Torun' a (2016: 114-119) göre sessiz kitaplar bireyin iyi bir edebiyat okuru olması sürecinde, dinleme, algılama ve anlama, görsel okuma, hikâye çözümlene vb. yeteneklerin gelişmesine katkı sağlayarak yaratıcılık ve hayal gücünü desteklemektedir.

Giteman' e (1990) göre ise sözsüz resimli kitaplar, öğrencileri sağlam bir temele hazırlar. Çünkü sözlü iletişimi teşvik etmekte ve okuryazarlığı beslemektedir (Aktaran: Cihecierski vd., 2017: 525).

Resimli kitapların sözsüz doğasının, hayal gücü ile risk almayı, metinler arası ve kültürel bilgiyi harekete geçirmeyi ve okuyucuların hikâyeyi anlama yeteneğine güvenmeyi gerektiren artan bir ortak yazarlık rolü gerektiğini doğrulamaktadır (Arizpe, 2013: 170). Çocuğu aktif bir konumda tutan sessiz kitaplar; sadece çocuğun dil gelişimine olumlu bir etki etmekle kalmayıp aynı zamanda hikâye oluşturarak ve farklı karakterleri konuşdurarak yaratıcılığına, bu karakterlerin çevresi ile etkileşimi ve bunların aktarması ile empati yeteneği ve kendini ifade etmesi gibi çok yönlü bir eğitime kaynaklık ettiği düşünülmektedir. Okul öncesi çocuğun dil ve diğer gelişim alanlarına bu denli etkisi olduğu düşünülen sessiz kitaplar hakkında öğretmen görüşleri çalışmanın asıl amacını oluşturacaktır.

2.3.2. Türkiye' de yayımlanan sessiz kitaplar

Sessiz kitapların önemi günden güne artsa da diğer ülkelere oranla Türk yazar ve çizicilere ait kitaplar ise yok denecek kadar az sayıdadır. Buda Türkiye' de sessiz kitapların tanınmasını ve bu kitaplara ulaşımı kısmen zorlaştırmaktadır. Neyse ki Redhouse Kidz, Tudem Yayınevi, Meav Yayıncılık, Kuraldışı Yayınları, Desen Yayıncılık, Teleskop Popüler Bilim Pırıltı Yayıncılık ve Ketebe Yayınları bir çok yayın evi sessiz kitaplara erişim imkanı sağlamakta. Bu kitaplardan ilki Meav Yayıncılık tarafından basılan Suzy Lee' nin Dalga isimli kitabı. Lee bu kitabında küçük bir kızın deniz kenarında dalgalar ile deneyimine ışık tutuyor. İki renkten oluşan bu kitap sulu boya tekniği ile eğlenceli bir hikaye sunuyor. Lee' nin Dalga dışında Türkiye' de yayımlanan iki kitabı (Gölge ve Ayna) daha bulunuyor.

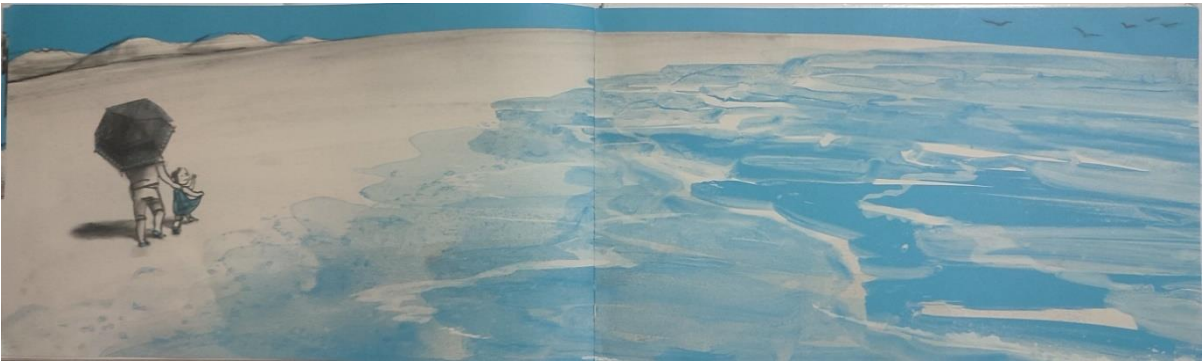
Görsel 1: Suzy Lee, Dalga. Meav Yayıncılık, 2018.

Görsel 2: Suzy Lee, Dalga. Meav Yayıncılık, 2018.

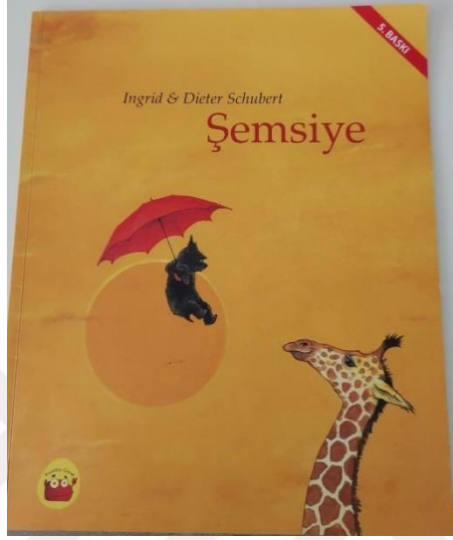

Görsel 3: Suzy Lee, Dalga. Meav Yayıncılık, 2018.

Görsel 4: Suzy Lee, Dalga. Meav Yayıncılık, 2018.

İgrid ve Dieter Schubert' in çizdiği Şemsiye küçük bir köpeğin bulduğu kırmızı bir şemsiye ile başlıyor. Çizerin gözünden çeşitli yerleri gezen köpeğin başından geçen maceraları anlatan ve en sonunda kırmızı şemsiyeyle kediyi buluşturan çizer okuyucularına yeni bir hikayenin kapılarını açıyor.

Görsel 5: İgrid & Dieter Schubert, Şemsiye. Kuraldışı Çocuk, 2020.

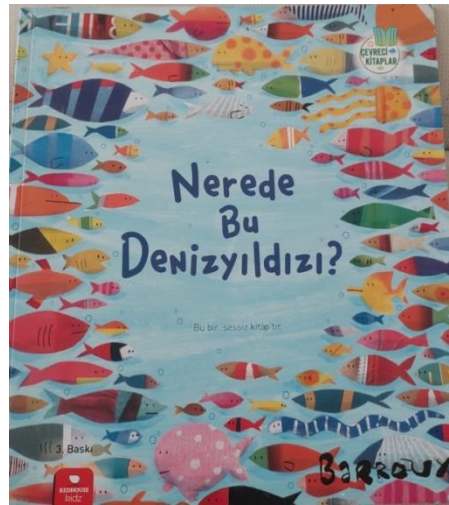

Görsel 6: İgrid & Dieter Schubert, Kuraldışı Çocuk, 2020.

Görsel 7: İgrid & Dieter Schubert, Kuraldışı Çocuk, 2020.

Redhouze Kids yayınlarından çıkan Nerede Bu Denizyıldızı? Kitabı hem çevreci hem sessiz bir kitap olma özelliği taşımakta. Çizeri Barroux okuyucunun ilgisini kitabın başlığındaki soru ile denizyıldızına çekerken bir yandan da doğa kirliliğinin hayvanları nasıl etkilediğine vurgu yaparak bilinçli bir toplumun temellerinin erken yaşta atılacağını göstermektedir.

Görsel 8: Barroux, Nerede Bu Denizyıldızı. Redhouse Kidz, 2020.

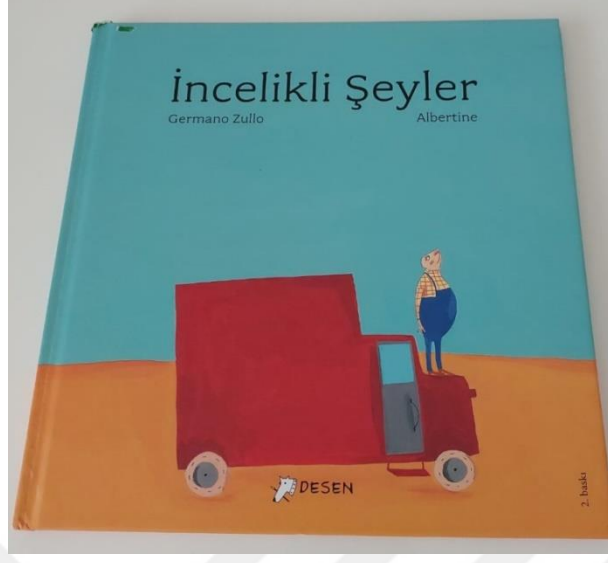

Görsel 9: Barroux, Nerede Bu Denizyıldızı. Redhouse Kidz, 2020.

Görsel 10: Barroux, Nerede Bu Denizyıldızı. Redhouse Kidz, 2020.

Germano Zullo ve Albertine tarafından çizilen ve Desen Yayınları tarafından bizlere ulaşan İncelikli Şeyler isimli sessiz kitap minimalist çizimleri ve pek çok ödül alması ile dikkat çekmektedir.

Görsel 11: Germano Zullo ve Albertine, İncelikli Şeyler. Desen Yayınları, 2019.

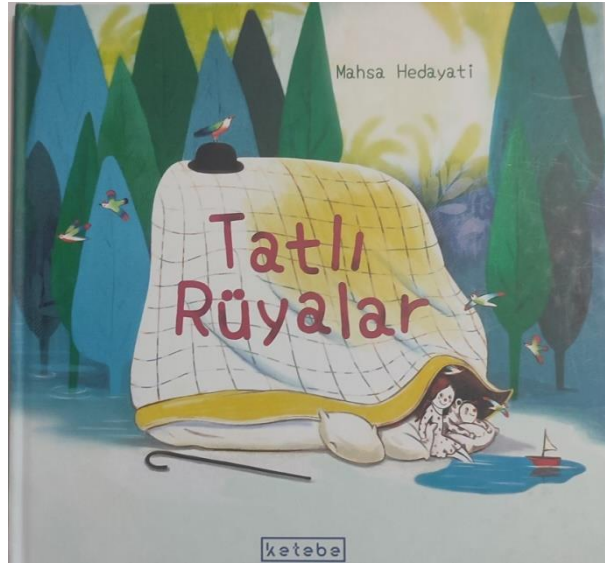

Görsel 12: Germano Zullo ve Albertine, İncelikli Şeyler. Desen Yayınları, 2019.

Görsel 13: Germano Zullo ve Albertine, İncelikli Şeyler. Desen Yayınları, 2019.

Masha Hesayati' nin çizdiği ve Ketebe Yayınlarının 2021 de yayımladığı Tatlı Rüyalar kitabı, uyku öncesi okurların hayal dünyasına hitap eden eğlenceli bir sessiz kitap. Çok fazla karmaşık olmayan çizimleri ile okurlarına bir battaniyenin ne kadar eğlenceli ve işlevsel olduğunu hatta battaniyeden daha fazlası olabileceğini gösteriyor.

Görsel 14: Mahsa Hedayati, Tatlı Rüyalar. Ketebe Yayınları, 2021.

Görsel 15: Mahsa Hedayati, Tatlı Rüyalar. Ketebe Yayınları, 2021.

Görsel 16: Mahsa Hedayati, Tatlı Rüyalar. Ketebe Yayınları, 2021.

Magdalena Koziat- Nowak' ın çizimini yaptığı ve Pırlıltı Yayınlarının basımını üstlendiği *Çiftlikte Bir Yıl* adlı sessiz kitap her sayfada bir ayı konu edinerek okuyucusuna görsel bir şölen sunmakta. Bir yandan doğanın ve zamanın değişim ve dönüşümünü okuyucusuna sunan kitap diğer yandan karmaşık resimleri ile her okuyuşta okuyucunun dikkatini başka yöne çekebilecek nitelikte.

Görsel 17: Magdalena Koziet- Nowak, Çiftlikte Bir Yıl. PırılıYayımları, 2021.

Görsel 18: Magdalena Koziet- Nowak, Çiftlikte Bir Yıl. PırılıYayımları, 2021.

Görsel 19: Magdalena Koziat- Nowak, Çiftlikte Bir Yıl. PırılıYayımları, 2021.

Görsel 20: Magdalena Koziat- Nowak, Çiftlikte Bir Yıl. PırılıYayımları, 2021.

Son olarak yine pırlıttı yayınlarnının yayımladığı ve çizimini Katarzyna Bogucka' nın yaptığı Şehirde Bir Yıl adlı kitap Şehirdeki yaŐamını ve karmaŐıklıđını okuyucuya ayrıntılı bir Şekilde göstermektedir.

Görsel 21: Katarzyna Bogucka , Şehirde Bir Yıl. PırlıttıYayınları, 2021.

Görsel 22: Katarzyna Bogucka, Şehirde Bir Yıl. PırlıttıYayınları, 2021.

Görsel 23: Katarzyna Bogucka , Şehirde Bir Yıl. PırılıYayınları, 2021.

Görsel 24: Katarzyna Bogucka, Şehirde Bir Yıl. PırılıYayınları, 2021.

Örneklenden de görüldüğü üzere sessiz kitaplar birçok farklı özelliğe sahip ve çeşitli amaçlara hizmet edebileceği gibi çeşitli yaş gruplarına da hitap edebilmekte. Özellikle karmaşık resimler içeren kitaplar, büyük yaş gruplarınca da tercih edilip keyifli ve farklı okumalara yol açabilecek nitelikte.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama yöntemi ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler sunulacaktır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Nitel olan bu çalışma görüşme yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Görsel okuryazarlık ve sessiz kitapların dil edinimine etkisi üzerine okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini belirleme amacını taşıyan bu araştırma, tarama modelinde nitel araştırma yöntemlerinden biridir.

Tarama modeli, var olan bir durumu, olduğu şekliyle tanımlamayı amaçlayan bir araştırma yaklaşımı olarak tanımlanmaktadır (Karasar, 2005: 1-368). Tarama araştırmalarında nitel araştırmalarda olduğu gibi gözlem ve görüşme yöntemleri kullanılabilir katılımcılardan bir konuyla ilgili derinlemesine bilgi alınabilir. (Büyüköztürk, vd., 2016: 184-185). Bu model belli bir konuyla ilgili bir topluluğu temsil edecek insanlardan oluşan bir parça seçilerek bu temsilcilerin araştırma konusu ile ilgili sorulara verdikleri cevapları içermektedir. Tarama modeli ayrıca çeşitli kaynaklardan elde edilen veriler (yazılı belge, ses kaydı vb.) ile alan hakkına bilgi edinilecek kişilere başvurularak araştırmacının kendi gözlem ve yorumlarını kapsamaktadır.

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu İç Anadolu bölgesinde bulunan iki şehirdeki (Konya – Aksaray) Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki bağımsız anaokullarında 2021-2022 eğitim-öğretim yılı içerisinde görev yapmakta olan 22 öğretmen oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri

Araştırmanın ana konusunu sessiz-kelimesiz kitapların çocukların dil edinimine etkisi ve amacını ise bu konu hakkındaki okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri oluşturmaktadır. Sessiz kitapların ülkemizde çok fazla tanınmaması sebebi ile çalışmanın araştırılma sürecinde silents-wordless books, wordless picture books, wimmel buch, early literacy development kelimeleri ile yabancı kaynaklara; sessiz kitaplar, resimli kitaplar, çocuk edebiyatı, görsel okuryazarlık, görsel algı, çocuklarda dil edinimi, erken okuryazarlık kelimeleri ile Türkçe kaynaklara başvurulmuştur. Bu konuyla alakalı kaynak olabilecek diğer araştırmalar (kitap,

yurt içi ve yurt dıŐı makale, tez, bildiri ve internet kaynakları) taranarak araştırmanın literatür kısmı oluşturulmuştur. Bu taramalar ve bilgiler doğrultusunda öğretmenlerin sessiz kitaplara ilişkin görüşlerini belirleme formu için bir soru havuzu oluşturulmuştur. Bu soruların araştırmanın amacına uygunluğu, ifade ediliŐ biçimleri, sorulma sırası ve içeriklerine ilişkin olarak alan uzmanlarının görüşleri ile sorular belirlenmiştir.

Öğretmenlerin sessiz kitaplara ilişkin görüşlerini belirlemek için “görüşme formu” kullanılmıŐ, formun geçerliliği ve güvenilirliğini artırmak amacıyla alanında uzman 9 kişinin (7 resim eğitimi uzmanı, 2 okul öncesi ve 1 özel eğitim uzmanı) görüŐüne sunulmuştur. Uzmanlardan alınan dönütlere göre formda amaca uygun olmayan ve benzer sorular çıkartılarak düzeltilmeler yapılmış ve son hali oluşturulan form okulöncesi öğretmenlerine uygulanmıştır.

Sessiz kitaplara ilişkin görüşlerini belirleme formunda, okul öncesi öğretmenlerinin sessiz kitaplar hakkındaki bilgileri ile kullanım alanları, görsel okuryazarlık ve okul öncesi çocukların dil edinimi ile ilgili açık uçlu 6 soru yer almaktadır. Sorular hazırlanırken sınırlandırıcı, yönlendirici ve birden fazla soruyu içine bulunduran sorulardan uzak durulmuŐ, bunların yerine amaca uygun kısa, basit ve anlaşılır, görüŐmeciyi sıkmayan, açık uçlu sorular olmasına özen gösterilmiŐtir. Hazırlanan sorular okul öncesi 22 öğretmen tarafından yanıtlanmış ve elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Bu süreçte öğretmenlerin sessiz kitaplara ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik görüşme formu hazırlanmıştır.

Görüşme formu iç Anadolu bölgesindeki iki Şehirde (Konya ve Aksaray) bulunan bağımsız anaokullarında ki 22 okul öncesi öğretmenlerine yüz yüze görüŐerek ve internet üzerinden (Google formlar aracılığıyla) uygulanmıştır. Öğretmenlerin uygulanan formdaki sorulara içtenlikle cevap vermesi ve gerekli olan bütün alanları doldurması istenmiştir. Araştırma ile sessiz kitaplar ve görsel okuryazarlığın dil edinimine etkisi göz önüne bulundurularak öğretmen görüşleri alınmıştır. Elde edilen veriler ve ilgili alanda yapılan literatür çalışması ile veriler analiz edilerek bir çalışma oluşturulmuştur.

3.5. Verilerin Analizi

Bu araştırma sonucunda elde edilecek veriler nitel araştırma yöntemlerinden biri olan içerik analizi ile çözümlenecektir. İçerik analizi, araştırmanın amacına uygun olarak alanda

yapılmış olan çalışmalardan yararlanılarak alt başlıklar yani kodlar oluşturularak katılımcıların ifadelerini yer aldığı bir yöntemdir. Altheide 'e (1987) göre içerik analizi olayların, mekanların, anlam ve imajların anahtar kelime olarak yer aldığı iç görünün peşindedir (aktaran: Merriam; 2015: 195-196).

Nitel veri toplama yöntemlerinden biri olan içerik analizi konu ile ilişkili verilerin toplanması, bu verilerin sınıflandırılıp kodlar oluşturulmasını, problemle ilişkilendirilmesini ve problemle ilgili bir durumun ortaya konulmasını içeren bir süreci kapsamaktadır. İçerik analizi, belirli kurallar doğrultusunda bir metin içerisindeki sözcüklerin küçük içerik kategorileri ile özetlendiği bir teknik olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk vd., 2018: 259). Yıldırım ve Şimşek' e (2016: 162) göre içerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramalar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır. Bir nevi daha önce yapılmış çalışmalarla iletişim halinde olma ve var olan durumu ortaya koyma olarak tanımlayabileceğimiz içerik analizi yönteminde öğretmen görüşlerinin alınması ışığında çalışmaya yön verilmektedir.

Punch (2005: 165-166), görüşmeyi temel veri toplama aracı olarak görmekte, insanların gerçekliğe ilişkin algılarına, anlamlarına, tanımlarına ve gerçeği inşa edişlerine vakıf olmanın iyi bir yolu olduğunu, aynı zamanda başkalarını anlamak için kullanılan en güçlü yöntemlerden olduğunu belirtmektedir. Öğretmenlerin sessiz kitaplar ve dil edinimi hakkındaki görüşlerini almak için hazırlanan görüşme soruları yüz yüze görüşmeler ve Google formlar aracılığıyla öğretmenlere ulaştırılmış ve veriler bu iki yolla toplanmıştır. Elde edilen veriler öncelikle Microsoft Excel programına aktarılmıştır. Veriler incelenerek ortak görüşler belirlenmiş kodlar oluşturulmuş, frekansları ve yüzdeler dilimdeki yerleri belirlenerek tablo üzerine aktarılmıştır. Verilerin analizi aşamasında öğretmenlerin isimlerine ve demografik bilgilerine yer verilmemiş G 1, G 2, ... G 22 şeklinde araştırmada yer almıştır. Ayrıca çalışma içinde kodlar ve temaların daha iyi anlaşılabilmesi için, bazı öğretmen adaylarının görüşlerinden örnekler verilmiştir.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, veri toplama araçlarının uygulanması sonucunda elde edilen verilerin araştırmanın temel amacına hizmet eden alt amaçlar dayalı olarak düzenlenmiş ve alınan öğretmen görüşlerine ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Amaca Ait Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın birinci alt amacı “öğretmenlerin görsel okuryazarlık ile ilgili görüşleri” ni içermektedir. Bu amaç doğrultusunda öğretmenlere “sessiz kitaplara ilişkin görüşlerini belirleme formu” uygulanmıştır.

Sessiz kitaplara ilişkin görüş belirleme formunda bulunan 2. soruya verilen cevaplar birinci alt amaca hizmet etmektedir. Bu doğrultudaki öğretmen görüşleri tablo şeklinde aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4.1. Çalışma grubunun “Görsel okuryazarlık size ne anlam ifade ediyor?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Frekans ve Yüzdeler Dağılımları.

Kod	Frekans	Yüzde
Resimden anlam çıkarma	8	36,36
Anlama ve yorumlama	7	31,81
Diğer	4	18,18
Düşünme, kendini ifade etme	3	13,63

Tablo 1’ e bakıldığında katılımcı cevaplarının “Resimden anlam çıkarma” 8 (% 36,36), “Anlama ve yorumlama” 7 (% 31,81), “Düşünme ve kendini ifade etme” 3 (% 13,63) ve “Diğer” 4 (% 18,18) şeklinde olduğunu görüyoruz. Çalışma grubunun konu ile ilgili görüşleri aşağıda belirtilmektedir.

Görsel okuryazarlığı, resimden anlam çıkarma olarak tanımlayan öğretmen görüşlerinden birkaçı aşağıda verilmiştir:

Çocukların bu yaşlarda okuma- yazama bilmedikleri için resimlerden anlamlar çıkarmaları onları düşüncelerine göre dillendirmeleri (G 1). Algıladığımız resimlerin ve imgelerin doğru anlamlandırılması (G 9). Gördüğünü hayal gücü ile birleştirerek resimlerden anlam çıkarma olarak tanımlanabilir. Resme bakarak korkuyor, üzülüyor vb. açıklamalar yapmak (G 13). Resim fotoğraf gibi görsel öğelerin anlamlandırılması, görsellere bakarak anlam üretebilmek (G 15). Şeklindeki ifadelerden çalışma grubunun çoğunluğunun görsel okuryazarlığı algılanan görsellerden düşüncelerine ve hayal güçlerine göre anlamlandırma olarak tanımladıkları görülmektedir.

Görsel okuryazarlığı, anlama ve yorumlama olarak tanımlayan öğretmen görüşlerinden birkaçı aşağıda verilmiştir:

Görsel olarak karşımıza çıkan şekil, nesne, olay ve durumları anlamamız ve yorumlamamız (G 5). Gördüğümüzü anlamak, yorumlamak, fikir üretmek vb. becerilerin kazanılmasında önemlidir (G 7). Görsel okuryazarlık, fotoğraf, resim, grafik gibi görsel unsurları anlama, yorumlama-kullanma becerisidir (G 12). Anlama ve anlatma becerilerinden oluşan bir süreçtir. Görsellerin anlamlandırılmasıdır. Görsel mesajları doğru olarak yorumlamaktır (G 14). Çalışma grubunun yine büyük bir çoğunluğunun yukarıdaki görüşleri doğrultusunda görsel okuryazarlık yeni fikirlerin üretildiği ve kullanıldığı bir süreç olarak ele alınmakta, anlama ve yorumlama olarak tanımlanmaktadır.

Görsel okuryazarlığı, düşünme ve kendini ifade etme ile ilgili tanımlamalar aşağıda verilmiştir:

Bir resim, bir kompozisyon vb. gördüklerini düşünerek açıklaması, betimlemesi, kendini ifade etmesi (G 11). Görsel okuryazarlık bireyin fotoğraf, resim, resimli hikâye kitapları gibi görsel unsurlarla düşünme, öğrenme ve kendini ifade etme becerilerini ifade eder (G 22). Şeklindeki görüşler çalışma grubunun azınlığını oluşturmakla birlikte görsel okuryazarlığı düşünme ve kendini ifade etme olarak tanımlamaktadır.

Araştırmanın birinci alt amacına yönelik okulöncesi öğretmenlerin görüşleri yukarıdaki gibidir. Öğretmenlerin görsel okuryazarlık ile ilgili görüşlerinin “Resimden anlam çıkarma” 8 (% 36,36) ve “Anlama ve yorumlama” 7 (% 31,81) üzerinde yoğunlaştığı açık bir şekilde görülmektedir. Bu doğrultuda çalışma grubunun büyük bir çoğunluğunun görsel okuryazarlık hakkında genel bir fikrinin olduğunu söylemek mümkündür. Bunu izleyen “Düşünme ve kendini ifade etme” 3 (% 13,63) görüşü çalışma grubunun azınlığını oluştursa da görsel okuryazarlığın temel esasları arasında yer aldığı için araştırmamız için önemli bir kategori oluşturmaktadır. Çalışma grubundaki her bir katılımcının fikirleri araştırma için önem arz ederken görsel okuryazarlığı yukarıdaki üç kod dışında tanımlayan farklı görüşler “Diğer” 4 (% 18,18) olarak adlandırılmıştır. Bu soru ile görsel okuryazarlığın eğitimciler tarafından ne anlam ifade ettiği hakkında bilgi almak amaçlanmıştır. Sessiz kitaplar kelime içermeyen ve sadece görsellerden oluşması sebebiyle görsel okuryazarlık kavramının önemi ortaya konulmak istenmiştir. Bu bağlamda okulöncesi öğretmenlerinin görsel okuryazarlıkla ilgili görüşleri önemsenmiştir.

4.2. İkinci Alt Amaca Ait Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt amacı “sessiz kitaplar hakkındaki öğretmen görüşleri” ni içermektedir. Bu amaç doğrultusunda öğretmenlere sorulan 4. soru sonucunda elde edilen veriler aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4.2: Çalışma grubunun “Sessiz kitaplar hakkında bir bilginiz var mı? Özellikleri, kullanım alanları ve eğitimdeki yeri hakkında neler düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Frekans ve Yüzdeler Dağılımları.

Kod	Frekans	Yüzde
Görsellerle anlatılan	6	27,27
Kelimesiz, cümlesiz	5	22,72
Hayır, bilgim yok	5	22,72
Hayal gücü ve ifade ediciliği artıran	4	18,18
Diğer	2	9,09

Tablo 2' ye bakıldığında katılımcı cevaplarının “Görsellerle anlatılan” 6 (% 27,27), “Kelimesiz, cümlesiz” 5 (% 22,72), “Hayır, bilgim yok” 5 (% 22,72), “Hayal gücünü ve ifade ediciliği artıran” 4 (% 18,18) ve “Diğer” 2 (% 9,09) şeklinde olduğunu görüyoruz. Çalışma grubunun konu ile ilgili görüşleri aşağıda belirtilmektedir.

Sessiz kitapları görseller ile anlatılan bir tür olarak tanımlayan öğretmen görüşlerinden birkaçı aşağıda verilmiştir:

Çizimlerle, renklerle anlatılan hikayelerdir. Daha çok çocuğun görselleri anlamlandırması önemlidir. Çocuğun dil gelişimini desteklediğini düşünüyorum (G 9). Sessiz kitaplar insanları sıkıcı, didaktik bir yapıyla kaleme alınmış metinler, yazılar yerine görselliğin adım adım,ilmek ilmek işlendiği, duyguların anlatıldığı kişinin hayal dünyasını geliştiren her bireyde farklı haz uyandıran eserlerdir. Gelecekte eğitimde olan yerinin artacağı aşikardır (G 12). ... Duygularla resmi birleştiren, görsellerle anlatılan bir kitap. Öğrencilere soyut kavramları elden geldiğince somutlaştırarak anlatıyor (G13).

Sessiz kitapları kelimesiz, cümlesiz olarak tanımlayan öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

Harfi, sözcüğü ve cümlesi olmayan kitaplar. Çizimleriyle, renkleriyle ve sayfaların arasındaki bütünlükle okuyucuya bir şeyler anlatmaya çalışırlar. Sessiz kitaplar, günümüzde yaygınlaşmaya başlayan hikâyeyi görsel unsurlar ile anlatmak isteyen yazısız, kelimesiz, cümlesiz hayal gücünü besleyen, hikâyeyi doğrudan sunmak yerine okuyucunun kendi hikâyesini oluşturmasını sağlayan yeni bir kitap türüdür. Çocuklar çizimlerin ve renklerin dünyasında müthiş bir yolculuğa çıkabiliyor. Çocuklarla iletişimde görselliğin önemi düşünüldüğünde, içerisinde cümleleri olmayan bir kitap da derdini gayet güzel anlatıyor. Sessiz kitapların en önemli özelliği çocukla birlikte hareket etmesi. Bu tür kitapların görselleriyle yarattığı bir akış elbette var. Sessiz kitaplar dil eğitiminde kullanılmak açısından çok elverişlidir. Kelimelerin ve cümlelerin tekrarı, kitabın içeriğine uygun kelimelerin bulunması çok işlevli bir pratik sunar (G 14). Sessiz kitaplar içinde yazı olmadan sadece görsel resimler kullanılarak yazılmış kitaplardır bu kitaplar çocukların dikkatini fazlaca çekmektedir sadece görseller yoluyla çocuk kitapta ne anlatıldığını anlamaya çalışır bu da çocukların yaratıcılıklarını duygusunun gelişmesini sağlar. Hayal gücü yaratıcılık gibi özelliklerin gelişmesini sağlar. Eğitim açısından olumlu gelişimi vardır (G19). Sessiz kitaplar içerisinde harf, sözcük ve cümlelerin olmadığı sadece görsele dayanan kitaplardır. Benimde çok sık kullandığım ve hikâye saatlerinde çocuklara okuttuğum, çocukların eğlenerek hem yaratıcılıklarını geliştirmesi ve görsel yorumlama becerilerinin geliştiği hem de yeni kelimeler öğrenmesi açısından önem verdiğim bir uygulamadır (G 22).

Sessiz kitapların hayal gücünü ve ifade ediciliği artırdığına dair öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

Çizimlerle, renklerle anlatılan hikâyelerdir. Daha çok çocuğun anlamlandırması önemlidir. Çocuğun dil gelişimini destekleyerek kendini ifade eder, hayal gücünü artırır (G 9). Çocuğun hayal gücünü geliştirir. Bir görsel herkeste, her çocukta farklı şeyleri ifade eder. Her çocuğun dünyası farklıdır (G 10). Sessiz kitaplar, sadece resimlerin olduğu ve okuyan kişinin kendi hikâyesini kurgulayabileceği kitaplardır. Özellikle okul öncesi dönemdeki çocukların hayal gücü ve yaratıcılıkları düşünülünce bu kitapların hem ifade becerilerinin hem de yaratıcılıklarının gelişimde oldukça faydalı olacağını düşünüyorum (G 15). Görselleri oldukça zengin çocukların gelişim özelliklerine uygun yaratıcılığı destekleyen ve çocukların görselleri okuyarak kendilerini ifade ettikleri kitaplardır (G 18).

Araştırmanın ikinci alt amacına yönelik okulöncesi öğretmenlerin görüşleri yukarıdaki gibidir. Öğretmenlerin sessiz kitaplar ile ilgili görüşlerinin “Görsellerle anlatılan” 6 (% 27,27), “Kelimesiz, cümlesiz” 5 (% 22,27) ve “Hayır bilgim yok” 5 (% 22,27) üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu doğrultuda çalışma grubunun büyük bir çoğunluğunun sessiz kitaplar hakkında bir fikrinin olduğu, bununla birlikte çalışma grubunun % 22,27’ lik bir kısmının bu kitaplar hakkında bilgisinin olmadığı açıktır. Bunu izleyen “Hayal gücü ve ifade ediciliği artıran” 4 (% 18,18) görüşü çalışma grubunun azınlığını oluştursa da sessiz kitaplar hakkında tanımlayıcı bir bilgi olduğu için araştırmamız için önemli bir kategori oluşturmaktadır. Çalışma grubundaki her bir katılımcının fikirleri araştırma için önem arz ederken sessiz kitapları yukarıdaki dört kod dışında tanımlayan farklı görüşler “Diğer” 2 (% 9,09) olarak adlandırılmıştır. Ülkemizde yeni tanınmaya başlayan sessiz kitaplar hakkında alınan görüşler doğrultusunda çalışma grubunun büyük çoğunluğunun bu kitaplar hakkında bir bilgisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4.3. Üçüncü Alt Amaca Ait Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın üçüncü alt amacı “görsel okuryazarlık ve sessiz kitaplar arasındaki ilişki ile ilgili öğretmen görüşleri” ni içermektedir. Bu amaç doğrultusunda öğretmenlere sorulan 5. soru sonucunda elde edilen veriler aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4.3: Çalışma grubunun “Sessiz kitaplar ve görsel okuryazarlık arasında nasıl bir ilişki görüyorsunuz? Açıklayınız.” Sorusuna Verdikleri Cevapların Frekans ve Yüzelik Dağılımları.

Kod	Frekans	Yüzde
İkisinde de görsellerle anlatılan	5	22,72
Doğrudan ilişkilidir	5	22,72
Diğer	5	22,72
Birbirini destekler	4	18,18
Fikrim yok	3	13,63

Tablo 3’ e bakıldığında katılımcı cevaplarının “İkisinde de görsellerle ifade etme” 5 (% 22,72), “Doğrudan ilişkilidir” 5 (% 22,72), “Birbirini destekler” 4 (% 18,18), “Fikrim yok” 3 (% 13,63) ve “Diğer” 5 (% 22,72) şeklinde olduğunu görüyoruz. Çalışma grubunun konu ile ilgili görüşleri aşağıda belirtilmektedir.

Görsel okuryazarlık ve sessiz kitaplar arasındaki ilişkiyi iki kavramda da görseller ile ifade etme olarak tanımlayan öğretmen görüşlerinden birkaçı aşağıda verilmiştir:

Her ikisinde de bir görsel üzerinden durum, olay veya hikâyeyi ifade etme vardır (G 2). İkisinde de metin olmaması ve görsellerin okunmasını esas alması iki terim arasında bir benzerlik göstermektedir (G 5). Sessiz kitapların görseller ile ifade edileceği düşüncesindeyim (G 13). Görsel olumalar ile kelime dağarcığını, yorumlama ve hayal gücünü, ifade etme, akıcı konuşma, anlama ve kavrama yetilerini geliştirdiğini düşünüyorum (G 16).

Görsel okuryazarlık ve sessiz kitaplar arasında doğrudan ilişki olduğunu belirten öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

Görsel okuryazarlık anlama ve anlatma becerisi, görsellerin anlamlandırılma süreci olduğu için aslında sessiz kitaplar ile de doğrudan bir ilişkiye sahiptir. Sessiz kitaplarda resimler aracılığı ile kullanılan görsel dil, hayal etmeyi mümkün kılan ve herkesin erişebileceği bir dil olmasından dolayı kitapların içeriği oldukça zengindir görsel okuryazarlığı yüksek olan kişiler için daha rahat anlama, yorumlama, anlamlandırma sürecinde olumlu yönde katkısının olduğunu düşünüyorum (G 14). Sessiz kitaplarda hikâyeyi yazan kişi okuyucudur. Bu da resimleri nasıl anlamlandırdığıyla yani görsel okuryazarlıkla doğrudan ilişkilidir. Her çocuk aynı kitaptan farklı hikâyeler kurgulayabilir (G 15). Sessiz kitapları görsel okuryazarlık sayesinde okuyabilmek, anlamlandırma becerisi kazanabilmek adına doğrudan etkisi olacaktır (G 17).

Görsel okuryazarlık ve sessiz kitaplar arasındaki ilişkiye dair öğretmenlerin birbirini desteklemesi yönündeki görüşleri aşağıda verilmiştir:

İkisinin birbirini desteklediğini söyleyebilirim okuma yazma bilmeksizin görsellerin aracılığıyla çocukta oluşan çağrışımın ifade edilmesine dayanır. Görsellerden oluşan kitaplar görsel okuma alışkanlığı kazandırır (G 1). Sessiz kitaplarda yazı olmadığını ve içerindeki resimleri inceleyip bu resimlerden anladıklarını ifade ettiğini düşünüyorum. Görsel okuryazarlık da bu aşamada çocukların kullandığı bir beceridir ki görsel okuryazarlık becerisi olmadan sessiz kitapların okunmasının pek mümkün olacağını düşünmüyorum (G 8).

Araştırmanın üçüncü alt amacına yönelik okulöncesi öğretmenlerin görüşleri yukarıdaki gibidir. Öğretmenlerin sessiz kitaplar ve görsel okuryazarlık ile ilgili görüşlerinin “İkisinde de görsellerle anlatılan” 5 (% 22,72), “Doğrudan ilişkilidir” 5 (% 22,72), “Diğer” 5 (% 22,27) ve “Birbirini destekler” 4 (% 18,18) üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu doğrultuda çalışma grubunun büyük bir çoğunluğunun sessiz kitaplar ve görsel okuryazarlık arasında bir ilişki bulunduğunu söylemek mümkündür. Çalışma grubundaki her bir katılımcının fikirleri araştırma için önem arz ederken sessiz kitaplar ve görsel okuryazarlık arasında ilişki kurmayan “Fikrim yok” 3 (% 13,63) ifadesi çalışma grubunun azınlığını oluşturmaktadır. Bu veriler doğrultusunda sessiz kitaplar ve görsel okuryazarlık arasındaki ilişki ile ilgili çalışma grubunun büyük çoğunluğunun olumlu düşünceleri çalışmada elde edilmek istenen sonuca doğrudan hizmet etmektedir.

4.4. Dördüncü Alt Amaca Ait Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın dördüncü alt amacı “sessiz kitaplar ve dil edinimi hakkında öğretmen görüşleri” ni içermektedir. Bu amaç doğrultusunda öğretmenlere sorulan 6. soru sonucunda elde edilen veriler aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4.4: Çalışma grubunun “Sessiz kitapların dil ediniminde bir yeri olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Frekans ve Yüzdeler Dağılımları.

Kod	Frekans	Yüzde
Kelime haznesini geliştirir	8	36,36
Doğrudan etkilidir	7	31,81
Dil gelişiminde etkilidir	4	18,18
Evet	3	13,63

Tablo 3’ e bakıldığında katılımcı cevaplarının “Evet” 3 (% 13,63), “Doğrudan ilişkilidir” 7 (%31,81), “Kelime haznesini geliştirir” 8 (%36,36) ve “Dil gelişiminde etkilidir” 4 (% 18,18) şeklinde olduğunu görüyoruz. Çalışma grubunun konu ile ilgili görüşleri aşağıda belirtilmektedir.

Sessiz kitaplar ve dil edinimi arasında bir ilişki olduğuna dair öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

Evet düşünüyorum. Görsel okuma sayesinde dil edinimine katkısı olacaktır (G 4). Evet okuduğunu yorumlayarak, farklı fikirler ortaya çıkabilir bunun da dil edinimine katkısı olacaktır (G 5). Evet, düşünüyorum çocuğun hayal dünyasını geliştirdiği için dil ediniminde etkilidir (G 12).

Sessiz kitaplar ve dil edinimi arasındaki ilişkinin doğrudan etkili olduğuna dair öğretmen görüşlerinden birkaçı aşağıda verilmiştir:

Sessiz kitapların dil edinimde doğrudan etkili olduğunu düşünüyorum. Bu kitaplara baktığın görsellerden anlam çıkartıyorsun, farklı kelimeler kullanıyorsun bu sayede dil edinimine de katkıda bulunuyorsun (G 1). Çocukların kendi sözleriyle hikâyeler oluşturması, çocukların sözcük dağarcığının gelişmesine, cümle kurmasına genel olarak dil gelişimine katkı sağlar (G 2). Evet düşünüyorum. Sessiz kitaplar okul öncesi dönem çocuklarının dil ediniminde katkı sağlamaktadır. Ayrıca çocuk gördüğü bir olayı veya resmi yorumlama becerisi kazanmaktadır. Çocuğun kelime dağarcığını ve görsel hafızasını geliştirmektedir. Okuma yazma bilmeyen bir çocuğu bile resimlemeleri, görsel yapısıyla büyüleyen bu kitaplar okul öncesi çocukları için uygun kaynaklar olabilmektedir (G 14). Okul öncesi dönemde kitapların çocukların dil edinimi ve gelişimi üzerinde çok büyük etkisi olmaktadır. Kelime haznelerinin zenginleşmesini, kendini ifade becerilerinin artmasını sağlar. Kitaplardaki görseller dil gelişimini uyaran bir etkidir. Sessiz kitaplar, çocuklar için ucu açık kapılardır. Hikâyeyi kendilerinin oluşturmasına, dilini geliştirmesine, olaylara farklı şekilde bakmasına katkı sağlar. Ayrıca kitap hakkında sorular sorularak, sohbet edilerek dil edinimine katkı sağlanabilir (G 15).

Sessiz kitaplar ve dil edinimi arasındaki ilişkinin çocuğun kelime haznesini geliştirmesine yönelik öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

Çocuğun anladığını hayal dünyasını kullanarak kendini ifade edebilmesi, ezberden kelime okumak yerine görsellerden bir şeyler çıkartıp bunu karşı tarafa çeşitli kelimelerle aktarmaya çalışması gibi durumlar yaşanacağı için dil gelişiminde yeri olduğunu düşünüyorum (G 16). Evet, özellikle ifade edici dili geliştirdiğini düşünüyorum. Çünkü çocuğun görsellerde gördüğü kurguyu anlatmaya teşvik edicidir (G 18). Evet, dil edinimini destekleyici özelliği vardır. Çünkü çocuk sessiz kitaplar aracılığıyla hiç bir yazıya ve sözcüğü maruz kalmadan sadece gördüğü görselleri ifade etmesini sağlar; örneğin ayı ve kedi ormanda yürüyordu vs. gibi cümleler çocuklarda cümle kurma ve kendini ifade etme gibi kazanımların ortaya çıkmasına yardımcı olur (G 19). Okulöncesi çocuklar için uygun kaynaklardır. Çocuklar gördükleri resimleri yorumlama becerisi kazanır ve kelime dağarcığı gelişir (G 22).

Sessiz kitapların dil ediniminde değil dil gelişiminde etkili olduğuna dair öğretmen görüşleri:

Görsel okumalar sayesinde dil gelişimine katkısı olacağını düşünüyorum (G 4). Dil ediniminde değil ama dil gelişiminde etkili olduğu yadsınmaz (G 6).

Araştırmanın dördüncü alt amacına yönelik okul öncesi öğretmenlerin görüşleri yukarıdaki gibidir. Öğretmenlerin sessiz kitapların dil edinimindeki yeri ile ilgili görüşlerinin “Kelime haznesini geliştirir” 8 (% 36,36), “Doğrudan etkilidir” 7 (% 31,81) ve “Evet” 3 (% 13,63) şeklindedir. Bu doğrultuda çalışma grubunun tamamının sessiz kitapların dil ediniminde bir etkisi olduğu görüşünü savunduklarını söylemek mümkündür. Çalışma grubundaki sessiz kitapların dil edinimine değil dil gelişiminde etkili olacağına dair öğretmen görüşleri “Dil gelişiminde etkilidir” 4 (% 18,18) ifadesi ile çalışma grubunun azınlığını oluşturmaktadır. Bu veriler doğrultusunda sessiz kitapların dil edinimindeki yeri ile ilgili çalışma grubunun büyük çoğunluğunun olumlu düşünceleri çalışmada elde edilmek istenen sonuca olumlu yönde hizmet etmektedir.

4.5. Beşinci Alt Amaca Ait Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın dördüncü alt amacı “görsel okuryazarlık aracılığıyla sessiz kitapların dil edinimine etkisi üzerine öğretmen görüşleri” ni içermektedir. Bu amaç doğrultusunda öğretmenlere sorulan 1. 3. ve 5. sorular sonucunda elde edilen veriler aşağıdaki tablolarda ayrı ayrı gösterilmektedir.

Tablo 4.5.a: Çalışma grubunun “Sizce şekiller ve renklerin dil ediniminde bir etkisi var mı? Açıklayınız.” Sorusuna Verdikleri Cevapların Frekans ve Yüzdeleri Dağılımları.

Kod	Frekans	Yüzde
Kendini ifade etmeye	8	36,36
Evet vardır	4	18,18
Kelime dağarcığına	3	13,63
Diğer	3	13,63
Şekilleri anlamlandırmasına	2	9,09
Yaratıcılığına	2	9,09

Tablo 5’ e bakıldığında katılımcı cevaplarının “Kendini ifade etme” 8 (% 36,36), “Evet vardır” 4 (% 18,18), “Kelime dağarcığına” 3 (% 13,63), “Yaratıcılığına” 2 (% 9,09), “Şekillerin anlamlandırılmasına” 2 (% 9,09) ve “Diğer” 3 (%13,63) şeklinde olduğunu görüyoruz. Çalışma grubunun konu ile ilgili görüşleri aşağıda belirtilmektedir.

Şekiller ve renklerin dil ediniminde kendini ifade etme olarak etkisinin olduğuna dair öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

Evet vardır. Kendini ifade etme, bilişsel ve duyuşsal açıdan etkisi vardır(G 2). Evet vardır. Görsel hafızaları ile gördüğünü hatırlayarak kendini daha çabuk ifade etmesini sağlar (G 4). Evet vardır. Çocuklar kendilerini ifade ederken cisimlerin, varlıkların şekillerini ve renklerini kullanırlar. Bu sayede kendilerini daha güzel ifade edebilirler (G 8). Evet vardır. Kendini ifade etme yöntemidir renkler ve şekiller. Çocuk kendisini en iyi renkle ifade eder. Bir çocuğun duygu ve düşüncesini en iyi renkle ve şekille anlatır (G10). Vardır. Dili olmayan kanuşamayan bir birey şekil çizerek kendini ifade edebilir. Renkler ise ruh halini yansıtır (G11).

Şekiller ve renklerin dil ediniminde etkisi olduğuna dair öğretmen görüşleri:

Evet vardır (G 13). Evet vardır (G 20). Evet (G 21).

Şekiller ve renklerin dil ediniminde bireylerin kelime dağarcığı üzerinde etkili olduğuna dair öğretmen görüşleri:

Tabi ki de vardır. Çünkü şekillerin ve renklerin dil edinimi üzerinde ve sözcük dağarcığı üzerindeki etkisi çocuğa göre değişeceğini düşünüyorum (G 3). Kesinlikle olduğunu düşünüyorum. Özellikle küçük yaş grubunda eğitim verebilmek yeni kelimeler öğretebilmek için çocukların dikkatini çekebilmemiz gerekir. Bu sebeple renkler, şekiller, resimler bizler için çok gerekli (G 15).

Şekiller ve renklerin dil ediniminde çocuğun yarıcılığına etki ettiğine dair öğretmen görüşleri:

Evet vardır çünkü renkler çocuğun gelişiminde yaratıcılığına verimliliğine ve öğrenmeye kuvvetli bir şekilde fayda göstermektedir (G 1). Evet vardır renklilik ve çeşitlilik çocuğun görsel algısını, duyu durumunu, hayal gücünü ve yaratıcılığını etkiler. Böylesi renkli bir dünyanın da çocuğun dil edinimini olumlu yönde etkilediğini düşünüyorum (G17).

Şekiller ve renklerin dil ediniminde şekilleri anlamlandırmasına etki ettiğine dair öğretmen görüşleri:

Küçük yaştaki çocukların şekilleri anlamlandırması için dil ediniminde son derece önemli olduğunu düşünüyorum (G 7). Evet vardır. Çocuk önce gördüğü şekiller ve renleri anlamlandırmaya başlar (G 9).

Tablo 4.5.b: Çalışma grubunun “Sessiz kitapların dil ediniminde bir yeri olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Frekans ve Yüzdeler Dağılımları.

Kod	Frekans	Yüzde
Mümkündür	11	50
Diğer	5	22,72
Kendini ifade	4	18,18
Hayır, çevre ile	2	9,09

Tablo 6' e bakıldığında katılımcı cevaplarının “Mümkündür” 11 (% 50), “Kendini ifade” 4 (% 18,18), “Hayır çevre ile” 2 (% 9,09) ve “Diğer” 5 (% 22,72) şeklinde olduğunu görüyoruz. Çalışma grubunun konu ile ilgili görüşleri aşağıda belirtilmektedir.

Görsel okumalar ile dil ediniminin mümkün olduğuna dair öğretmen görüşleri:

Mümkündür görsel okumalarda düşünerek bir şeyler ortaya çıkartıyorsun buda dil edinimine yansıtacaktır (G 1).Mümkündür. bir şeklin veya görselin ne anlatmak istediği açık bir şekilde yansıtılır veya çizilirse dil edinimine katkısı büyük olacaktır (G 3). Çocukların yabancı dil eğitiminde veya normal eğitimde görsel materyalleri kullanarak öğretmek çocuğun beyininde daha uzun süre kalmasını sağlar. Görsellik çocuğun hayal dünyasını geliştirirken öğrenmesini de kolaylaştırır. Dil ediniminde de bence mümkündür (G12). Evet görsel okumalar destekleyici nitelikte olduğu ve kolay hatırladığı için mümkündür (G16).

Görsel okumalar ile dil ediniminde bireyin kendini ifade etmesine dair öğretmen görüşleri:

Çocuk özgün bir şekilde kendini ifade ettiği için mümkündür (G 2). İzlediğimiz ve gördüğümüz tüm görseller bize okuryazarlık becerisi kazandırır. Çocuğun görselleri yorumlayarak kendini ifade etmesi cümle kurmayı ve içerisinde birçok yeni kelime kullanmayı sağlar (G 7).Evet. Bir resmi ifade ederek ve betimleyerek dil edinimi mümkündür (G 11). Evet mümkün bence. Bebeklik döneminden itibaren çocuklar kitaplardaki resimlerden sesler çıkarmaya, çıkarım yapmaya, anlamlandırıp ifade etmeye çalışıyorlar. Bunun dil edinimine olumlu yönde katkısı olduğunu düşünüyorum (G 13).

Görsel okumalar ile dil ediniminin mümkün olmadığına dair (Hayır çevre ile) öğretmen görüşleri:

İnsanın ana dili çevre ile birlikte mümkün olabilir. Ama ikinci bir dil edinimi mümkün olamaz (G 5). Sadece görsel okumaların dil edinimi için yeterli olacağını düşünmüyorum. Çünkü görsel okumalar tek yönlü bir iletişim ve bilgi akışına sahiptir alıcı dil ilerlerken aynı oranda ifade edici dil gelişmeyebilir. Bu açıdan çevrenin dil ediniminde daha önemli olduğunu düşünüyorum (G 18).

Tablo 4.5.c: Çalışma grubunun “Sessiz kitaplar ve görsel okuryazarlık arasında nasıl bir ilişki görüyorsunuz? Açıklayınız.” Sorusuna Verdikleri Cevapların Frekans ve Yüzdeler Dağılımları.

Kod	Frekans	Yüzde
İkisinde de görseller ile ifade etme	5	22,72
Doğrudan ilişkilidir	5	22,72
Diğer	5	22,72
Birbirini destekler	4	18,18
Fikrim yok	3	13,63

Tablo 7' e bakıldığında katılımcı cevaplarının “İkisinde de görsellerle ifade etme” 5 (% 22,72), “Doğrudan ilişkilidir” 5 (% 22,72), “Birbirini destekler” 4 (% 18,18), “Fikrim yok” 3 (% 13,63) ve “Diğer” 5 (% 22,72) şeklinde oluştuğunu görüyoruz. Çalışma grubunun konu ile ilgili görüşleri aşağıda belirtilmektedir.

Görsel okuryazarlık ve sessiz kitaplar arasındaki ilişkiyi iki kavramda da görseller ile ifade etme olarak tanımlayan öğretmen görüşlerinden birkaçı aşağıda verilmiştir:

Her ikisinde de bir görsel üzerinden durum, olay veya hikâyeyi ifade etme vardır (G 2). İkisinde de metin olmaması ve görsellerin okunmasını esas alması iki terim arasında bir benzerlik göstermektedir (G 5). Sessiz kitapların görseller ile ifade edileceği düşüncesindeyim (G 13). Görsel okumalar ile kelime dağarcığını, yorumlama ve hayal gücünü, ifade etme, akıcı konuşma, anlama ve kavrama yetilerini geliştirdiğini düşünüyorum (G 16).

Görsel okuryazarlık ve sessiz kitaplar arasında doğrudan ilişki olduğunu belirten öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

Görsel okuryazarlık anlama ve anlatma becerisi, görsellerin anlamlandırılma süreci olduğu için aslında sessiz kitaplar ile de doğrudan bir ilişkiye sahiptir. Sessiz kitaplarda resimler aracılığı ile kullanılan görsel dil, hayal etmeyi mümkün kılan ve herkesin erişebileceği bir dil olmasından dolayı kitapların içeriği oldukça zengindir görsel okuryazarlığı yüksek olan kişiler için daha rahat anlama, yorumlama, anlamlandırma sürecinde olumlu yönde katkısının olduğunu düşünüyorum (G 14). Sessiz kitaplarda hikâyeyi yazan kişi okuyucudur. Bu da resimleri nasıl anlamlandırdığıyla yani görsel okuryazarlıkla doğrudan ilişkilidir. Her çocuk aynı kitaptan farklı hikâyeler kurgulayabilir (G 15). Sessiz kitapları görsel okuryazarlık sayesinde okuyabilmek, anlamlandırma becerisi kazanabilmek adına doğrudan etkisi olacaktır (G 17).

Görsel okuryazarlık ve sessiz kitaplar arasındaki ilişkiye dair öğretmenlerin birbirini desteklemesi yönündeki görüşleri aşağıdaki gibidir:

İkisinin birbirini desteklediğini söyleyebilirim okuma yazma bilmeksizin görsellerin aracılığıyla çocukta oluşan çağrışımın ifade edilmesine dayanır. Görsellerden oluşan kitaplar görsel okuma alışkanlığı kazandırır (G 1). Sessiz kitaplarda yazı olmadığını ve içindeki resimleri inceleyip bu resimlerden anladıklarını ifade ettiğini düşünüyorum. Görsel okuryazarlık da bu aşamada çocukların kullandığı bir beceridir ki görsel okuryazarlık becerisi olmadan sessiz kitapların okunmasının pek mümkün olacağını düşünmüyorum (G 8).

Araştırmanın beşinci alt amacına yönelik okul öncesi öğretmenlerin görüşleri yukarıdaki gibidir. Görsel okuryazarlık aracılığıyla sessiz kitapların dil edinimine etkisi ile ilgili öğretmen görüşlerine üç aşamada ulaşılmış

ve değerlendirilmiştir. Şekiller ve renklerin dil edinimine etkisi konusundaki görüşler “Kendini ifade etmeye” 8 (% 36,36), “Evet vardır” 4 (% 18,18), “Kelime dağarcığına” 3 (% 13,63), “Diğer” 3 (% 13,63), “Yaratıcılığına” 2 (% 9,09) ve “Şekillerin anlamlandırılmasına” 2 (% 9,09) şeklinde-dir. Bu doğrultuda çalışma grubunun tamamının şekiller ve renklerin dil ediniminde bir etkisi olduğu görüşünü savunduklarını söylemek mümkündür. Beşinci alt amacın ikinci aşamasında, çalışma grubunun sessiz kitapların dil ediniminde etkili olacağına dair görüşleri “Mümkündür” 11 (% 50), “Diğer” 5 (% 22,72), “Kendini ifade” 4 (% 18,18) ve “Hayır, evre ile” 2 (% 9,09) şeklinde-dir. Bu veriler doğrultusunda çalışma grubunun çoğunluğunun sessiz kitapların dil edinimindeki etkisinin olumlu olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bununla birlikte dil ediniminde çevrenin etkili olacağını savunan % 9,09’ luk bir azınlığın varlığı göz ardı edilemez. Üçüncü ve son aşama olan sessiz kitaplar ve görsel okuryazarlık arasındaki ilişkiye dair okul öncesi retmenlerinin görüşleri ise “İkisinde de görsellerle ifade etme” 5 (% 22,72), “Doğrudan ilişkilidir” 5 (% 22,72), “Diğer” 5 (% 22,72), “Birbirini destekler” 4 (% 18,18) ve “Fikrim yok” 3 (% 13,63) şeklinde-dir. Bu veriler doğrultusunda sessiz kitaplar ve görsel okuryazarlık arasındaki ilişki ile ilgili çalışma grubunun büyük çoğunluğunun olumlu düşünceleri elde edilmiştir. Sessiz kitaplar hakkında bilgi sahibi olmayan % 13,63’lük bir kısım “Fikrim yok” şeklinde görüş bildirmiştir.

Bu üç aşamada elde edilen veriler doğrultusunda çalışma grubunun büyük bir çoğunluğunun görseller aracılığıyla dil edinimini mümkün olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Sessiz kitaplar sadece görsellerden oluştuğu ve görsel okumalar aracılığıyla varlık gösterdiği göz önünde bulundurulduğunda, okuma yazma bilmeyen çocukların dil ediniminde kullanılabilecek niteliğe sahip etkili bir araç olabileceği düşüncesi ortaya çıkmaktadır.

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümü okulöncesi öğretmenlerinin görsel okuryazarlık ve sessiz kitapların dil edinimine etkisine dair görüşlerini ve bu bulgular doğrultusundaki tartışma, sonuç ve öneriler kısmını içermektedir. Araştırmada nitel verilerden yararlanılmıştır. Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular ve literatürde yapılan diğer araştırma sonuçları karşılaştırılarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonunda ebeveynlere, eğitimcilere ve öğretmen adaylarına yardımcı olacak önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde çalışma grubunu oluşturan okulöncesi öğretmenlerin; Görsel okuryazarlık ve sessiz kitapların dil ediniminde etkisi üzerine görüşlerini ve çalışmanın alt amaçlarına ait bulgular ile alan yazındaki ilgili araştırmalarla karşılaştırılarak tartışma yapılmıştır.

Araştırma alt amaçlarına ait bulgular tek tek değerlendirildiğinde ilk olarak okul öncesi öğretmenlerinin görsel okuryazarlığı; resimlerden anlam çıkarma, anlama ve yorumlama, düşünme, öğrenme ve kendini ifade etme gibi ortak tanımlarla belirtmişlerdir. Genel olarak söz konusu bu tanımlar okulöncesi öğretmenlerin görüşleri ile alan yazında da karşılaşılmaktadır.

Nalinci (2016: 261) görsel okuryazarlık kavramını görsel unsurları okuma, anlama yeterliliği ve görsel unsurlarla düşünebilme ve öğrenme becerisi olarak tanımlamıştır. Braden (1996) ise görsel okuryazarlığı düşünme, öğrenme ve kendini görüntü açısından ifade etme yeteneğini de kapsayan görselleri kullanma ve anlama yeteneği olarak tanımlamaktadır (Aktaran: Tanrıverdi ve Apak, 2013: 269). Renk, form, sözdizimi ve kompozisyon gibi görsel öğelerin okunması, görsel bilginin anlamlandırılmasını sağlamaktadır (Alpan Bangir 2008: 77). Petterson' a (1993: 135) göre görsel okuryazarlık, bilgi, davranış ve dikkate değer yeteneklerin öğrenilip öğretilmediği ve değişik görsel formlarda iletişim becerilerimizi arttırmamızı sağlayan bir süreçtir. İpek (2003: 68-76), görsel okuryazarlık konusunda başka bir teorik desteğin sanata ilişkin olup görsel düşünme ile oluştuğunu belirtir. Görsel okuryazarlık, görsel mesajları anlamlandırma ve benzeri biçimde mesaj oluşturma gücü olarak tanımlanmaktadır (Heinich, Molenda ve Russel, 1989: 25). Görsellerden öğrenilen ve

gelişmiş bir görsel okuryazarlık becerisi insanlarla etkili iletişim kurmada önemli bir yere sahiptir (Taşpınar Erarslan, 2019: 175-184).

Görsel okuryazarlık alanında yapılan birçok araştırma ile okul öncesi öğretmenlerden alınan görüşler arasındaki tutarlılık dikkat çekmektedir.

Araştırmanın ikinci alt amacı doğrultusunda okul öncesi öğretmenleri sessiz kitapları; görsellerle anlatılan, kelimesiz-cümlesiz ve hayal gücü ve ifade ediciliği artıran gibi tanımlarla belirtmişlerdir. Alanda yapılan çalışmaların okul öncesi öğretmenlerinin fikirleri ile örtüşüğünü görmekteyiz.

Torun (2016: 114-119) kurşun kalem dergisinde Sessizliği Büyüsü adı ile kaleme aldığı yazısında sessiz kitapları; öyküsünü kendine özgü kurgu anlayışıyla herhangi bir yazı olmadan, yalnızca görseller ile anlatan, her yaşta okur için etkileşimli yaratıcı okuma deneyimi sunan özgün bir tür olarak tanımlamıştır. Lukens vd. (2018:48-49) Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış adlı kitabında resimli kitapları anlam inşa etme sürecinin vazgeçilmez bir parçası olarak açıklamaktadır. Lestari (2018: 1-41) sessiz kitapları içinde hiç kelime bulunmayan illüstrasyonların okunmasını içeren bir kitap olarak tanımlar.

Birçok çalışmada sessiz kitapların görseller aracılığıyla anlatılan, kelime içermeyen ve çocukları bilişsel olarak desteklediğini görmekteyiz “Cihecierski, vd. 2017: 123-136; Smith, 2003: 75-80; Arif ve Hashim, 2008: 121-126”. Çalışma grubunun belirtmiş olduğu görüşlerin alanda yapılan çalışmalarla benzer oluşu bu çalışmanın haklılığını destekler niteliktedir.

Araştırmanın üçüncü alt amacı doğrultusunda görsel okuryazarlık ve sessiz kitaplar arasındaki ilişkiyi; ikisinde de görsellerle ifade etme, doğrudan ilişkilidir, birbirini destekler şeklinde okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri bulunmaktadır. Konu ile ilgili yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde görüyoruz ki çalışmalar açık bir şekilde görsel okuryazarlık ve sessiz kitapları kapsamamaktadır. Yapılan araştırmalarda sessiz kitapların görsellerin okunması aracılığıyla çocuklara ulaşmasından bahsedilmektedir. Bu bağlamda sessiz kitapların görsellerin okunması yolu ile varlık göstermesi sessiz kitap ve görsel okuryazarlık kavramlarının iç içe olduğunu bizlere göstermektedir.

Araştırmanın dördüncü alt amacı için okul öncesi öğretmenlerin sessiz kitapların dil edinimindeki yeri hakkındaki görüşlerinin; evet doğrudan etkilidir, kelime haznesini geliştirir

ve dil ediniminde değil de dil gelişimde etkili olacağına dair görüşleri bulunmaktadır. Alanda yapılan diğer çalışmalar ise bu görüşleri desteklemektedir.

Eğitimsel bakış açısı ile sözsüz resimli kitaplar, dil gelişimi, hikâye anlatımı ve diğer becerilerin araştırılması için ideal bir araç olarak kabul edilir (Arizpe, 2013: 164). Farklı bir dil öğretiminde Çin’ li bir çocuk üzerinde yapılan araştırmada sessiz kitapların kullanılması yoluyla çocuğun kelime dağarcığının artırıldığı ve karmaşık cümleler yazdığı gözlenmiştir (Marron, 2010: 8). Nyhout ve O’Neill (2013: 115-131) “Mothers’ Complex Talk When Sharing Boks With Their Toddlers: Book Genre Matters” adlı çalışmalarında sessiz kitapların diğer kitaplara oranla daha karmaşık konuşmaları teşvik edeceğini öngörmüş, bu tür kitaplara düzenli olarak maruz kalmanın çocukların daha sonraki anlatı yeteneklerinin temelini oluşturabileceğini düşünmektedir. Arif ve Hashim (2008: 121-126) “Reading From The Wordless: A Case Study On The Use Of Wordless Picture Boks” isimli çalışmalarında; okumanın kelimelerle başlamayacağını açıkça ortaya koymuşlardır. Çocukların sözsüz resimli kitap okumasının okuryazarlıkla ilgili etkinlikleri anlamalarının yanı sıra duygu verme süreçlerine dair bakış açısı geliştirmelerini sağlayabileceğinden bahsetmişlerdir. Lysaker (2006: 33-55) “Young Children’s Readings Of Wordless Picture Boks: What’s “Self” Got To Do Whit It?” adlı çalışmada: çocukların sözsüz kitap okumalarının, çocukların okuryazarlıklarını ve kendilerini geliştirmek için değerli bir kaynak olduğu kanıtlanmıştır. Jean Piaget (2011:1-261) çocukta dil ve düşünme adlı kitabında çocuklara düzenli kitap okumanın onlara okumayı öğretmese de çocuğun kelime dağarcığını, anlama kapasitesini ve bilgisini geliştireceğinden bahseder.

Yapılan çalışmalar ve okul öncesi öğretmenlerin “sessiz kitapların dil edinimindeki yeri” hakkındaki görüşleri arasındaki benzerlikler araştırmanın amacına açık bir şekilde hizmet etmektedir.

Araştırmanın beşinci ve son alt amacına geldiğimizde ise okul öncesi öğretmenleri bu amaç doğrultusunda üç soru ile ilgili ayrı ayrı görüş bildirmiştir. Bunlardan ilki şekiller ve renklerin dil edinimine etkisine dair olup; kendini ifade etme, evet vardır, kelime dağarcığına, yaratıcılığına ve şekilleri anlamlandırmasında etkilidir şeklindedir. İkinci olarak görsel okumalar ile dil ediniminin olabileceği hakkındaki görüşleri; mümkündür, kendini ifade eder, hayır çevre etkilidir şeklindedir. Üçüncü olarak sessiz kitaplar ve görsel okuryazarlık arasındaki ilişki konusunda; ikisinde de görseller ile ifade etme, doğrudan ilişkilidir, birbirini

destekler görüşlerinin ifade edildiğini görmekteyiz. Alanda yapılan çalışmalar ise şu şekildedir:

Kandinsky (2017: 1-87) Sanatta Tinsellik Üzerine kitabında renklerin olumlu ve olumsuz gizli güçleri olduğundan ve insanları etkileyebileceği gibi insanların duygularını aktarmak için renklerden faydalanabileceğinden bahseder. Ayrıca rengin biçimle uyumlu olması durumu ve sınırsız etkiye sahip olabileceğine de değinmiştir. Alpan Bangir (2008: 77) renk, form ve kompozisyon gibi görsel öğelerin okunmasının görsel bilginin anlamlandırılmasını sağladığını belirtmiştir. Kanat (2001: 42) “Renk Ve Duyu Psikolojisi” isimli kitabında; renkleri görme yeteneğimiz yalnızca gözün mekanizmasına bağlı olsaydı dünyadaki tüm insanlar için anlamı aynı olurdu ifadesiyle rengin ve algının önemine değinmiştir. Karaman’ a (2016: 140) göre çocuklar anlamı öğrenmeden, çevrelerindeki nesne ve eylemleri temsil eden sembol ve işaretleri öğrenirler. Çocuğun anlamı edinmesi için onu görmeli, algılamalı, kullanmalı ve yaşamalıdır. Uçar (2017: 1-200) dünya üzerinde pek çok dilin olduğu göz önünde bulundurulduğunda görsel iletişimin daha sınırlı olabileceğini ancak iletişim açısından evrensel bir boyuta sahip olduğuna değinmiştir. Chomsky, görsel dil için “evrensel gramer” kavramını kullanmıştır (Hortin, 1994: 5- 29; Alpan Bangir, 2008: 74-102). Kress ve Van Leeuwen (2006) yaptıkları çalışma ile resimli kitaplarda kullanılan renklerin görsel gramerin bir parçası olduğunu belirtmişlerdir. Werner (2019: 79-98) bebekler ve küçük çocuklarda renk algısı adlı çalışmasında; renklerin sembolik anlamlarının resimli kitaplarda sözel olmayan iletişim için bir araç olarak kullanılabilmesine değinmiştir.

Kümmberling-Meibauer (2019: 1-379) Erken Okuryazarlık ve Çocuk Edebiyatı adlı çalışmasında; aile ve küçük çocukların resimli kitap okumalarına dair araştırmalar sonucunda bu durumun sözlü iletişimi teşvik ettiğini ortaya koymuştur. Ninio (1983: 445-451) çocuklarına resimli kitaplar okuyan annelerin çocukların yeni kelimeler öğrenmelerine nasıl yardımcı olduğunu araştırmıştır. Ziv, Smadja ve Aramb (2013: 177-186) hikaye kitabı ile sessiz kitap okuma arasındaki farkı ortaya koymak için bir çalışma yapmış ve sessiz kitap okumanın zengin tartışmaları teşvik ettiğinden bahsetmiştir. Chou ve Cheng (2015: 871-876), ebeveyn çocuk ortak okumalarının çocukların öğrenmesini geliştirmesini amaç edinen bir çalışma ortaya koymuş ve çalışma sonucunda resimli hikaye kitaplarının çocuğun erken yaşta estetik öğrenmenin özü olan farkındalık geliştirmesine ve yaratıcı bir zihin oluşturmaya yardımcı olduğunu belirtmiştir. Hower ve Griffey (2003: 1-174) görseller aracılığıyla soyut sözcüklere ulaşabilen çocuğun dil edinimi için görsellerin tanınması ve algılanmasının

önemine değinmiş, nesnelere tanımının en iyi yollarından birinin ise resimli kitaplar olacağından bahsetmiştir.

Alanda yapılan çalışmalar ile okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerindeki benzerlik bizlere çalışmanın amaçlarına büyük oranda ulaşıldığını göstermektedir. Literatürdeki diğer çalışmalar ve çalışma grubundan alınan görüşler ışığında sessiz kitapların görsel okuryazarlık ile ilişkisi ve yine sessiz kitapların okul öncesi çocukların dil edinimindeki etkisine dikkat çekilmiştir.

5.2. Sonuç

Yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlara aşağıda yer verilmiştir. Ayrıca bu çalışma görsel okuryazarlık ve sessiz kitaplar arasında ilişki kurulan ve sessiz kitapların okul öncesi çocukların dil edinimine etkisine dair Türkiye de yapılan ilk araştırmalardan biri olma özelliği taşımaktadır. Her ne kadar görsel okuryazarlık, sessiz kitaplar ve okul öncesi çocukların dil edinimi ile ilgili ayrı ayrı konular üzerinde araştırmalar yapılsa da çalışmanın alanda önemli bir katkıda bulunacağını ve bilim insanları ve uygulayıcılar (eğitimci, ebeveyn vs.) için de yararlı olacağını umuyorum.

Yapılan çalışma sonucunda edinilen veriler görsel okuryazarlıkla sessiz kitapların dil edinimi ilişkisi hakkında çeşitli fikirler vermiş bulunmaktadır. Bunlardan ilki, görsel okuryazarlık ve dil ediniminde öğretmen görüşlerinin farklılaşabildiğidir. Bununla birlikte sessiz kitaplar ve görsel okuryazarlık arasındaki ilişki hakkında yorumlama için konu hakkında az da olsa bilgi sahibi olmak gerekmektedir. Yorumlar ise kişiden kişiye değişiklik göstermektedir. Araştırmanın amaçları göz önünde bulundurulduğunda ise "makul yorum" ları kabul etmekten başka çıkar yol görünmemektedir.

5.2.1. 1. Alt amaca yönelik sonuçlar

Öğretmenlerin görsel okuryazarlıkla ilgili görüşlerini temel alan 1. alt amaç doğrultusunda birçok okulöncesi öğretmenin görüş belirleme formunda vermiş oldukları cevapların çok uç noktalarda olmadığını görmekteyiz. En yüksek yüzdeye sahip görüş 36.36 ile "resimden anlam çıkarma" olarak karşımıza çıkmaktadır. En düşük yüzdeye sahip görüş ise 13.63 yüzde ile "düşünme ve kendini ifade etme" görüşüdür. Alınan görüşlere bakıldığında birbirinden çokta kopuk olmayan hatta bu görüşlerin birbiri ile bağlantılı ve yakın alma sahip olduğunu görmekteyiz. Bu da okul öncesi öğretmenlerinin görsel okuryazarlık ile ilgili ortak bir düşünce etrafında toplanmış olduğunu gösterir.

5.2.2. 2. Alt amaca yönelik sonuçlar

Çalışma grubunun 2. alt amaç doğrultusunda sessiz kitaplar hakkındaki bilgilerine başvurulmuştur. Alınan görüşlere göre en yüksek yüzdeye sahip olan görüş % 27.27 ile “görsellerle anlatılan” , en düşük ise % 18.18 ile “hayal gücü ve ifade ediciliği artıran” ifadeleridir. Bu iki görüş dışında sessiz kitaplar hakkında bilgisi olmayan okul öncesi öğretmenleri % 22.72’ lik bir oranla varlık göstermektedir. Bu bağlamda çalışma grubunun büyük bir bölümü sessiz kitaplar hakkında bilgiye sahip olsa da bu kitaplarla henüz karşılaşmayan ve kullanım alanları hakkında bilgi sahibi olmayan bir kesimin varlığı göz ardı edilemez.

5.2.3. 3. Alt amaca yönelik sonuçlar

Çalışmanın 3. alt amacına yönelik, okul öncesi öğretmenlerinin görsel okuryazarlık ve sessiz kitaplar arasındaki ilişkiye dair görüşleri alınmıştır. İki görüş en yüksek yüzdeye sahip olup 22.72 yüzde ile “ikisinde de görsellerle ifade etme” ve “doğrudan ilişkilidir” şeklindedir. En düşük yüzdeye sahip olan görüş ise 13.63 yüzde ile “fikrim yok” olmuştur. Bu oranlar göz önünde bulundurulduğunda çalışma grubunun, sessiz kitapların okunması için görsel okuryazarlıktan yararlandığını ve görseller aracılığıyla ifade ediciliğin ön planda olduğunu anlıyoruz. Çalışma grubunun sessiz kitaplar hakkında bilgisi olmayan kısmı için ise görsel okuryazarlık ve sessiz kitaplar arasında bir bağlantı kuramadığını açık bir şekilde görmekteyiz.

5.2.4. 4. Alt amaca yönelik sonuçlar

Çalışma grubunun sessiz kitapların dil edinimindeki yeri hakkındaki görüşlerini temel alan 4. alt amaç doğrultusunda en yüksek yüzdeye sahip olan görüş 36.36 yüzde ile “ kelime haznesini geliştirir” iken en düşük 13.63 yüzde ile “evet” olmuştur. Bunun dışında sessiz kitapların dil edinimine değil “dil gelişiminde” etkili olabileceğine dair % 18.18’ lik bir oran da bulunmaktadır. Çalışma grubunun bu amaç doğrultusunda vermiş olduğu görüşlerin olumsuz olmadığı görülmektedir. Bu bağlamda çalışma grubunun sessiz kitaplar aracılığıyla çocuğun diline etki ettiği ortak bir kanıdır. Sadece çocuğun dil ediniminde mi yoksa dil gelişiminde mi olduğu yönünde fikir ayrılıkları bulunmaktadır.

5.2.5. 5. Alt amaca yönelik sonuçlar

Çalışmanın 5. ve son amacı doğrultusunda okul öncesi öğretmenlerine üç soru sorulmuştur. İlk olarak renkler ve şekiller ile dil edinimi hakkında en yüksek yüzde 36.36 yüzde ile “ kendini ifade etme” iken en düşük yüzdeyi iki görüş paylaşmaktadır. % 9.09 ile

bunlar “yaratıcılığa” ve “şekillerin anlamlandırılmasına” olarak ifade edilmiştir. Bir diğer görüş görsel okumalar ile dil edinim hakkında olup en yüksek oran % 50 ile “mümkündür” şeklindedir. En düşük yüzde ise 9.09 ile “hayır çevre etkilidir” şeklindedir. Son görüş ise sessiz kitaplar ve görsel okuryazarlık arasındaki ilişkiyi temel almaktadır. Alınan görüşler göre en yüksek yüzdeye iki görüş sahip olup % 22.72 ile “ikisinde de görsellerle ifade etme” ve “doğrudan ilişkilidir” şeklinde iken en düşük 13.63 yüzde ile “fikrim yok” olarak ifade edilmiştir. Bu oranlar doğrultusunda 5. alt amacımız olan görsel okuryazarlık aracılığıyla sessiz kitapların dil edinimine etkisine dair bir sonuca ulaşacak olursak; çalışma grubunun ortak görüşü doğrultusunda renk, şekil ve görsellerin çocuklar tarafından okunup anlamlandırılarak onların ifade edici dil gelişimlerine katkıda bulunduğunu söyleyebiliriz. Yine çalışma grubunun yorumlarından yola çıkarak okul öncesi çocukların kendilerini görseller aracılığıyla ifade edip renk ve şekiller aracılığıyla çevreleri ile iletişim kurdukları sonucuna ulaşabiliriz. Görsel okumalar ile dil ediniminin mümkün olduğu konusunda hemfikir olan çalışma grubunun büyük çoğunluğu, sessiz kitaplar ve görsel okuryazarlık arasında olumlu bir ilişkili görmektedir. Çalışma grubunun küçük bir bölümü ise dil ediniminin çevre ile olacağını, sessiz kitaplar ve görsel okuryazarlık arasındaki ilişki hakkında bir fikrinin olmadığını belirtmişlerdir.

Araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde ilk olarak okul öncesi öğretmenlerinin şekil, renk ve görselleri kullanım alanları ile görsel okuryazarlık kavramına ilişkin algılarının iyi bir düzeyde olduğu görülmektedir. Bunun dışında ülkemizde yeni bir tür olan sessiz kitaplar ve dil edinimindeki yeri hakkında okul öncesi öğretmenlerinin sınırlı düzeyde bilgi sahibi oldukları hatta bir kısmının bu kitaba dair herhangi bir bilgiye sahip olmadığı görülmektedir. Bu bağlamda ülkemizde yeni tanınmaya başlayan sessiz kitapların önemini ve kullanım alanlarının yeterince bilinmediği sonucuna ulaşmak mümkün.

5.3. Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan yola çıkarak şu önerilerde bulunulabilir:

- Görsel okumalar ve sessiz kitapların kullanımı ve okul öncesi dönemdeki yeri hakkında ebeveyn ve öğretmenlere sessiz kitaplar tanıtılmalı, bilgiler verilmeli ve sessiz kitapları etkili bir şekilde okuma ile ilgili eğitimler düzenlenmesi önerilmektedir.
- Başta okul öncesi öğretmenler olmak üzere eğitimcilere ve ulaşmak isteyen her bireye görsel okuryazarlık eğitimi verilmesi önerilmektedir.

• Okul öncesi çocukların yaratıcılıkları ile hayal güçlerini geliştirmek ve ön bilgilerini kullanmalarını sağlamak için sessiz kitaplardaki görseller üzerinde daha fazla söylem yapılması önerilmektedir.

• Ebeveyn-çocuk, öğretmen-çocuk etkileşimini artırmak görsellerden daha çok yararlanılması önerilmektedir.

• Okul öncesi dönem çocuklarının kelime dağarcığını geliştirmek, çocukları karmaşık cümle yapıları ile tanıştırmak ve soyut kavramları somutlaştırarak çocuklarda anlamlı bilgiler sağlanması adına etkinliklerde sessiz kitap okumalarına daha çok yer verilmesi önerilmektedir.

• Ülkemizde yeni yeni tanınmaya başlayan sessiz kitaplar ve kullanım alanları ile ilgili bilim insanları tarafından daha çok araştırma yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Aksan, D. (1977). Türkçenin Gücü. Ankara: Bilgi Yayınları.
- Alp, K. Ö. (2009). Uygulamalı Sanatlar Eğitiminde Tasarım, Yapı, İşlev, Estetik ve Algı Sorunu. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 1 (1), 48-59.
- Alpan Bangir, G. (2008). Görsel Okuryazarlık Ve Öğretim Teknolojisi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 5 (2), 74-102.
- Alpöge, G. (1991). Çocuk ve Dil. Türkçede Sıfatların Kullanımı ve Çocuğun Gelişimi Açısından İncelenmesi. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Arif, M.M ve Hashim, F. (2008). Reading From The Wordless: A Case Study on The Use of Wordless Picture Boks. English Language Teaching, 1 (1), 121-126.
- Arizpe, E. (2013). Meaning-Making From Wordless (or Nearly Wordless) Picturebooks: What Educational Research Expects and What Readers Have to Say. Cambridge Journal of Education, 43 (2), 163-176.
- Bassa, Z. (2015). Çocuk Kitaplarında Resimleme. (Editör: Mübeccel Gönen). Çocuk edebiyatı. Ankara: Eğiten Kitap, 179-223.
- Baykoç Dönmez, N., Abidoğlu, Ü., Dinçer, Ç., Erdemir, N. ve Gümüşçü, Ş. (2000). Okul Öncesi Dönemde Dil Gelişimi Etkinlikleri (3. Baskı). İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Bekleyen, N. (2016). Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi (1. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2016). Bilimsel Araştırma Yöntemleri (22. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Chou M. J. ve Cheng J. C. (2015) Parent-child Aesthetic Shared Reading with Young Children. Universal Journal of Educational Research, 3 (11), 871-876.
- Ciecierski, L., Nagedinger, J., Bintz, W. P. & Moore, S., D. (2017). New Perspectives on Picture Books. Athens Journal of Education, 4 (2), 123-136.
- Dağtaş, B. (2003), Reklamı Okumak, Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Ertan, G ve Sansarcı, E. (2017). Görsel Sanatlarda Anlam ve Algı (2. Baskı). İstanbul: Alternatif Yayıncılık.
- Fernald A., Marchman V. A. ve Weisleder A. (2013). SES Differences in Language Processing Skill and Vocabulary are Evident at 18 Months. Developmental Science, 16 (2), 234-248.
- Günçe, G. (1973). Çocukta Zihin Gelişimi-Piaget Kuramına Toplu Bakış. Ankara: Baylan Matbaası.
- Güven, N. ve Bal, S. (2004). Dil Gelişimi ve Eğitimi: 0-6 Yaş Dönemindeki Çocuklar İçin Destekleyici Etkinlikler. İstanbul: Epsilon Yayınları.

- Heinich, R., Molenda, M. ve Russel, J.D. (1989) *Instructional Media and New Technologies of Instruction (Third Edition)*. Macmillan Publishing Company.
- Hortin, J. A. (1994). Theoretical foundations of visual learning. In D. M. Moore & F. M. Dwyer (Eds.) *Visual literacy - A spectrum of visual learning*. (5-29). New Jersey 07632: Educational Technology Publications Englewood Cliffs.
- Hower, M. ve Griffey H. (2003). *Çocuğunuza İyi Bir Başlangıç Kazandırın (Çevirenler: Ali Çimen ve Gönül Utku)*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Hu, R. (2004). *A Case Study: Emergent Biliteracy In English and Chinese of A Five-Year Old Chinese Child With Wordless Picture Books*. master of Arts, B.A. Beijing Second Foreign Languages Institute, Athens, Georgia.
- İpek, İ. (2003). Bilgisayarlar, Görsel Tasarım ve Görsel Öğrenme Stratejileri, *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2 (3), 68-76.
- Kanat, A. (2001). *Renk ve Duyu Psikolojisi (1. Baskı)*. İzmir: İlhan Yayınevi.
- Kandinsky W. (2017). *Sanatta Tinsellik Üzerine (Çeviren: Özkan Eroğlu)*. İstanbul: Tekhne Yayınları.
- Karahmet Balcı, S. (2015). Sanat Eğitimi Alan Bireylerde Estetik Algı Oluşturmak İçin Görsel Kültür Eğitiminin Gerekliliği, *International Journal Of Social Science*, 36, 465-477.
- Karakaya, Z. (2000). *Çocuğın Dili (2. Baskı)*. Samsun: Etüt Yayınları.
- Karaman, G. (2016). Okul Öncesi Dönemde Resimli Öykü Kitapları Aracılığıyla Erken Okuryazarlık Becerilerinin Desteklenmesi (Editör: Erkan Çer). *Türkçe Öğretimi ve Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık, 139-170.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kol, S. (2011). Erken Çocuklukta Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 1-21.
- Kress, G. ve Van Leeuwen, T. (2006). *Reading Images: The Grammar of Visual Design*. Erişim Adresi: <https://cdn.glitch.com/05cf2253-657b-4ca7-a4fe-293daf3e7498%2Fkress%20and%20van%20leeuwen%20-%20reading%20images%20the%20grammar%20of%20visual%20design%202.pdf?1547629033311>
- Kümberling-Meibauer B. (2019). *Erken Okuryazarlık 0-3 Yaş Arası Çocuk Kitapları (Çeviren: Ekin Uşşaklı)*, (2. Baskı). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Lestari, I. (2018). Developing Wordless Picture Book to Improve the Storytelling Ability of 5 to 6 Years Old Children. *Jurnal Cakrawala Pendidikan*, 37 (1), 1-41.
- Lukens R. J., Smith J. J. ve Coffel C. M. (2018). *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış (Çeviren: Cenk Pamay)*. İstanbul: Erdem Yayınları.

- Lysaker (2006). Young Children's Readings of Wordless Picture Books: What's "Self" Got To Do With It? *Journal of Early Childhood Literacy*, 6 (1), 33-55.
- Mamur, N. (2012). Görsel Kültürün Çağdaş Sanat Uygulamalarında Sorgulanması. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1 (10), 79-90.
- Marron, J. E. (2010). Using Wordless to Help Emergent Literacy Skills. St.John Fisher Digital Publications, 1-37.
- Maviş, İ. (2007). Çocukta Dil Edinim Kuramları. (Editör: Seyhun Topbaş). *Dil ve Kavram Gelişimi* (3. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık, 39-74.
- Merriam, S. B. (2015). Nitel Araştırma. (Çeviri Editörü: Selahattin Turan). Ankara: Nobel Yayın.
- Nalinci, G. Z. (2016). Okul Öncesi Çocuk Kitaplarıyla Görsel Okuryazarlık (Editör: Erkan Çer). *Türkçe Öğretimi Ve Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık, 257-288.
- Ninio, A. (1983). Joint Book Reading as a Multiple Vocabulary Acquisition Device. *Developmental Psychology*, 19 (3), 445-451.
- Nyhout, A ve O'Neill, D.K. (2013). Mothers' Complex Talk When Sharing Books With Their Toddlers: Book Genre Matters. *First Language*, 33 (2), 115-131.
- Oktay, A. (2002). Yaşamın Sihirli Yılları: Okulöncesi Dönem. (1. Baskı.) İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Özsoy, V. (2003). Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri. Ankara: Gündüz Eğitim Ve Yayıncılık.
- Öztürk Dağabakan, F. ve Dağabakan, D. (2007). Dil ve Çocukta Dil Gelişim Kuramları. Erişim Adresi: <http://www.anaokullu.com/aa-belge/okul-oncesi-makale-dil-gelisimi.pdf>
- Parsan, A. F. (2007). Görsel Okuryazarlık: Görselleri Okuma Değerlendirme Ve Yaratma Süreci. *Yeni Düşünceler*, 2, 111-127.
- Petterson, R. (1993). Visual Information. Erişim Adresi: https://scholar.google.com.tr/scholar?hl=tr&as_sdt=0%2C5&q=petterson+1993+visual+information&oq=petterson+1993
- Piaget J. (2011). Çocukta Dil ve Düşünme (Çeviren: Sabri Esat Siyavuşgil). Ankara: Palme Yayıncılık.
- Punch, Keith F. (2005). Sosyal Araştırmalara Giriş, (Çevirenler: Dursun Bayrak, H. Bader Arslan, Zeynep Akyüz). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Sanalan, V. A., Sülün, A. ve Çoban, T. A. (1007). Görsel Okuryazarlık. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 33-47.
- Sever, S. (2008). Çocuk ve Edebiyat. (10. Baskı) İzmir: Tudem Yayıncılık.

- Saussure, F. (2001). Genel Dilbilim Dersleri (Çeviren: Berke Vardar). İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.
- Smith, G.G. (2003). Stimulating Critical Thinking with Wordless Books. *The Ohio Reading Teacher*, 36 (1-2), 75-80.
- Suskınd D. (2018). Otuz Milyon Kelime Çocuğunuzun Beynini Geliştirin (Çevirenler: Esta Eret Orhan, Barış Satılmış), (3. Baskı). Ankara: Buzdağı Yayınevi.
- Şen, Ü.S. (2005). Sanat Eğitiminde Bilimsel Araştırma Yöntemlerinin Kullanılması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (1), 343-360.
- Tanrıverdi, B. ve Apak, Ö. (2013). Görsel Okuryazarlık Üzerine Bir İçerik Analizi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26 (1), 267-293.
- Taşpınar Erarslan Ş. (2019). Görsellerle Kurulan İlişki: Dijital Çağda Görsel Okuryazarlık. 3 Sanat ve Tasarım Eğitimi Sempozyumu, Dijital Çağda Sanat ve Tasarım. Başkent Üniversitesi, 175-184.
- Temel, Z. F., Bekir, H. ve Yazıcı, Z. G. (2014). Erken Çocuklukta Dil Edinimi. (1. Baskı) Ankara: Vize Yayıncılık.
- Topbaş, S. (2007). Konuşma Dilinin Evim Sürecinde İletişim-Dil-Konuşma Bağlantısı. (Editör: Seyhun Topbaş). *Dil ve Kavram Gelişimi*. Ankara: Kök Yayıncılık, 13-28.
- Topbaş, S. (2007). Dilin Bileşenleri. (Editör: Seyhun Topbaş). *Dil ve Kavram Gelişimi* (3. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık, 29-38.
- Torun O. (2016). Sessizliğin Büyüsü. *Kurşun Kalem Dergisi*, 42, 114-119.
- Tuna, S. (2009). Görsel Algı Ve İmgelem Gücü. (Editörler: Ali Osman Alakuş ve Levent Mercin). *Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Öğretimi* (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi, 149-152.
- Tüzel, M. S. (2010). Görsel Okuryazarlık. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 691-705.
- Uçar, T. F. (2017). Görsel İletişim ve Grafik Tasarım. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Werner, A. (2019). Bebekler ve Küçük Çocuklarda Renk Algısı: Resimli Kitaplarda Rengin Önemi (Derleyen: Bettina Kümmerling-Meibauer) (Çeviri: Ekin Uşaklı). *Erken okuryazarlık 0-3 yaş arası çocuk kitapları*, 79-98.
- Yılmaz, R. (2013). Eğitim Ve Görsel Okuryazarlık İlişkisi Üzerine Bir İnceleme. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (1), 101-122.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2016). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (Cilt 10). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Ziv, M., Smadja, M. L. & Aramb, D. (2013). Mothers' mental-state discourse with preschoolers during storybook reading and wordless storybook telling. *Early Childhood Research Quarterly*, 28, 177– 186.

Görsel kaynaklar:

Görsel 1-4: Lee, S. (2018). Dalga. Meav yayınları (2. Baskı): İstanbul.

Görsel 5-7: Schubert, İ. & Schubert, D. (2020). Şemsiye. Kuraldışı Yayınları (5. Baskı): İstanbul.

Görsel 8-10: Barroux. (2020).Nerede Bu Denizyıldızı?. Redhouse Kidz(3. Baskı): İstanbul.

Görsel 11-13: Zullo, G. & Albertine. (2019). İncelikli Şeyler. Desen Yayınları (2. Baskı): Ankara.

Görsel 14-16: Hedayati, M. (2021). Tatlı Rüyalarda. Ketebe Yayınları: İstanbul.

Görsel 17-20: Koziat-Nowak, M. (2022). Çiftlikte Bir Yıl. Pırıltı Yayıncılık: İstanbul.

Görsel 21-14: Bogucka, K. (2022). Şehirde Bir Yıl. Pırıltı Yayıncılık: İstanbul.

EKLER

Ek 1:

GÖRÜŞME FORMU

Değerli hocam,

Bu form bir tez çalışması kapsamında görsel okuryazarlık, sessiz kitaplar ve dil edinimi konuları ile ilişkili siz değerli okul öncesi öğretmenlerimizin görüşlerine başvurmak amacıyla hazırlanmıştır. Görüşme formu ile elde edilen veriler sadece bilimsel amaçlı olup başka hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Sorulara vereceğiniz her bir cevap çalışmanın şekillenmesi adına katkı sağlayacaktır. Tüm sorular için ayrılan alanı istediğiniz kadar genişletebilirsiniz. Sorularla ilgili sormak istediğiniz maddeler olursa lütfen aşağıdaki mail adresinden iletişime geçiniz.

Katkılarınız için teşekkürler.

Ayşe ATASAGUN

Adı/ Soyadı:		Yaş:	
Cinsiyet:		Öğretmenlik deneyimi (yıl):	
Şehir:		Okul/ Yaş grubu:	

1. Sizce şekiller ve renklerin dil ediniminde bir etkisi var mı? Açıklayınız.

2. Görsel okuryazarlık size ne anlam ifade ediyor?
3. Görsel okumalar ile dil edinimi sizce mümkün mü? Açıklayınız.
4. Sessiz kitaplar hakkında bir bilginiz var mı? Özellikleri, kullanım alanları ve eğitimdeki yeri hakkında neler düşünüyorsunuz?
5. Sessiz kitaplar ve görsel okuryazarlık arasında nasıl bir ilişki görüyorsunuz? Açıklayınız.
6. Sessiz kitapların dil ediniminde bir yeri olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

Ek 2:

GÖRÜŞME FORMU

Değerli hocam,

Bu form bir tez çalışması kapsamında görsel okuryazarlık, sessiz kitaplar ve dil edinimi konuları ile ilişkili siz değerli okul öncesi öğretmenlerimizin görüşlerine başvurmak amacıyla hazırlanmıştır. Görüşme formu ile elde edilen veriler sadece bilimsel amaçlı olup başka hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Sorulara vereceğiniz her bir cevap çalışmanın şekillenmesi adına katkı sağlayacaktır. Tüm sorular için ayrılan alanı istediğiniz kadar genişletebilirsiniz. Sorularla ilgili sormak istediğiniz maddeler olursa lütfen aşağıdaki mail adresinden iletişime geçiniz.

Katkılarınız için teşekkürler.

Ayşe ATASAGUN

Adı/ Soyadı:	Beşir Kılıç	Yaş:	27
Cinsiyet:	K	Öğretmenlik deneyimi (yıl):	5
Şehir:	İzmir	Okul/ Yaş grubu:	5-6

1. Sizce şekiller ve renklerin dil ediniminde bir etkisi var mı? Açıklayınız.

Evet vardır.

2. Görsel okuryazarlık size ne anlam ifade ediyor?

Çocukları kitaplarla ve birtakım resimlerden sonra onların okuma becerilerini artırabilir. Resim beceri geliştirir, okuma vb becerileri geliştirir.

3. Görsel okumalar ile dil edinimi sizce mümkün mü? Açıklayınız.

Evet mümkündür. Özellikle okuma becerilerini artırabilir. Okuma becerilerini geliştirir. Okuma becerilerini geliştirir. Okuma becerilerini geliştirir.

4. Sessiz kitaplar hakkında bir bilginiz var mı? Özellikleri, kullanım alanları ve eğitimdeki yeri hakkında neler düşünüyorsunuz?

Duyularla ilgili birtakım görsellerle birlikte bir kitap okuma becerilerini geliştirir. Okuma becerilerini geliştirir. Okuma becerilerini geliştirir.

5. Sessiz kitaplar ve görsel okuryazarlık arasında nasıl bir ilişki görüyorsunuz? Açıklayınız.

Sessiz kitapların görseller ile ifade edilebilir olduğunu düşünüyorum.

6. Sessiz kitapların dil ediniminde bir yeri olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

Birçok şeyin olduğu gibi sessiz kitaplarında vardır.

GÖRÜŞME FORMU

Değerli hocam,

Bu form bir tez çalışması kapsamında görsel okuryazarlık, sessiz kitaplar ve dil edinimi konuları ile ilişkili siz değerli okul öncesi öğretmenlerimizin görüşlerine başvurmak amacıyla hazırlanmıştır. Görüşme formu ile elde edilen veriler sadece bilimsel amaçlı olup başka hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Sorulara vereceğiniz her bir cevap çalışmanın şekillenmesi adına katkı sağlayacaktır. Tüm sorular için ayrılan alanı istediğiniz kadar genişletebilirsiniz. Sorularla ilgili sormak istediğiniz maddeler olursa lütfen aşağıdaki mail adresinden iletişime geçiniz.

Katkılarınız için teşekkürler.

Ayşe ATASAGUN

Adı/ Soyadı:	Esra TENEKECI	Yaş:	22
Cinsiyet:	Kız	Öğretmenlik deneyimi (yıl):	2
Şehir:	Konya	Okul/ Yaş grubu:	2-6

1. Sizce şekiller ve renklerin dil ediniminde bir etkisi var mı? Açıklayınız.

Evet vardır. Canlı renkler çocuğun gelişiminde yaratıcılığı artırır ve zihinsel ve fiziksel kuvvetli bir şekilde fayda göstermektedir.

2. Görsel okuryazarlık size ne anlam ifade ediyor?

Çocukların bu yaşlarda dünya-görme beceriklerini ve resimlerden alınan mesajları anlari düşüncelerine göre dil edinimleri.

3. Görsel okumalar ile dil edinimi sizce mümkün mü? Açıklayınız.

Mümkündür. Görsel okumalarda düşünmek bir şeyler ortaya çıkartırsun, bu da dil edinimine yardımcıdır.

4. Sessiz kitaplar hakkında bir bilginiz var mı? Özellikleri, kullanım alanları ve eğitimdeki yeri hakkında neler düşünüyorsunuz?

Görsellerden oluşan ve görsellerin okunması ile beraberinde yeni hikayeler oluşturabilirler.

5. Sessiz kitaplar ve görsel okuryazarlık arasında nasıl bir ilişki görüyorsunuz? Açıklayınız.

Herbiri birbirini desteklediğini söyleyebilirim. Okuma yazma bilmesizsin görsellerin aracılığıyla çocukta okuma yazmanın ilade edilmesine yardımcıdır. Görsellerde oluşan kitaplar, görsel okuma alışkanlığı kazandırır.

6. Sessiz kitapların dil ediniminde bir yeri olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

Evet bir yeri olduğunu düşünüyorum.

GÖRÜŞME FORMU

Değerli hocam,

Bu form bir tez çalışması kapsamında görsel okuryazarlık, sessiz kitaplar ve dil edinimi konuları ile ilişkili siz değerli okul öncesi öğretmenlerimizin görüşlerine başvurmak amacıyla hazırlanmıştır. Görüşme formu ile elde edilen veriler sadece bilimsel amaçlı olup başka hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Sorulara vereceğiniz her bir cevap çalışmanın şekillenmesi adına katkı sağlayacaktır. Tüm sorular için ayrılan alanı istediğiniz kadar genişletebilirsiniz. Sorularla ilgili sormak istediğiniz maddeler olursa lütfen aşağıdaki mail adresinden iletişime geçiniz.

Katkılarınız için teşekkürler.

Ayşe ATASAGUN

Adı/ Soyadı:	Beyce YILDIRIM	Yaş:	31
Cinsiyet:	K	Öğretmenlik deneyimi (yıl):	8
Şehir:	Muş	Okul/ Yaş grubu:	5-6

1. Sızce şekiller ve renklerin dil ediniminde bir etkisi var mı? Açıklayınız.

Evet evet. İnci'ni ifade etme konusunda resimler ve şekiller çocuk becerisini en iyi şekilde ifade eder. Bir sorunun doğru ve yanlışlarını en iyi şekilde ve şekillerle anlatır.

2. Görsel okuryazarlık size ne anlam ifade ediyor?

Görsel ile insanın becerisini ifade etmesi.

3. Görsel okumalar ile dil edinimi sızce mümkün mü? Açıklayınız.

Desteklenirse tabii ki mümkündür. Okul öncesinde görsellerden faydalanılır.

4. Sessiz kitaplar hakkında bir bilginiz var mı? Özellikleri, kullanım alanları ve eğitimdeki yeri hakkında neler düşünüyorsunuz?

Sessiz kitaplar güzel araçtır. Bir görsel beceride, her soruda farklı şekilleri ifade eder. Her sorunun doğru ve yanlışları.

5. Sessiz kitaplar ve görsel okuryazarlık arasında nasıl bir ilişki görüyorsunuz? Açıklayınız.

Herhangi bir ilişki yok.

6. Sessiz kitapların dil ediniminde bir yeri olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

Evet sessiz kitapların kelime öğrenimini desteklediğini düşünüyorum.

GÖRÜŞME FORMU

Değerli hocam,

Bu form bir tez çalışması kapsamında görsel okuryazarlık, sessiz kitaplar ve dil edinimi konuları ile ilişkili siz değerli okul öncesi öğretmenlerimizin görüşlerine başvurmak amacıyla hazırlanmıştır. Görüşme formu ile elde edilen veriler sadece bilimsel amaçlı olup başka hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Sorulara vereceğiniz her bir cevap çalışmanın şekillenmesi adına katkı sağlayacaktır. Tüm sorular için ayrılan alanı istediğiniz kadar genişletebilirsiniz. Sorularla ilgili sormak istediğiniz maddeler olursa lütfen aşağıdaki mail adresinden iletişime geçiniz.

Katkılarınız için teşekkürler.

Ayşe ATASAGUN

Adı/ Soyadı:	Yakup KOCAMAN	Yaş:	45
Cinsiyet:	E	Öğretmenlik deneyimi (yıl):	20
Şehir:	Alanya	Okul/ Yaş grubu:	3-6

1. Sizce şekiller ve renklerin dil ediniminde bir etkisi var mı? Açıklayınız.

Kuşaklar arası iletişimin gelişmesi için dil ediniminde son derece önemli olduğunu düşünüyorum.

2. Görsel okuryazarlık size ne anlam ifade ediyor?

Görüşme ve iletişim, sorunların, fikir üretmek vb. tarafları değerlendirilmesinde önemlidir.

3. Görsel okumalar ile dil edinimi sizce mümkün mü? Açıklayınız.

İletişim ve görüşme tüm görseller bize değerli beceri kazandırır.

4. Sessiz kitaplar hakkında bir bilginiz var mı? Özellikleri, kullanım alanları ve eğitimdeki yeri hakkında neler düşünüyorsunuz?

Harfi, sesli ve cümleli olarak kitaplardır. Grindejite, renklerle şekillerin eşsizlikle oluşturulmuş okuyucu beceri artırıcıdır.

5. Sessiz kitaplar ve görsel okuryazarlık arasında nasıl bir ilişki görüyorsunuz? Açıklayınız.

Sessiz kitaplar şekilleri iletişime çocukları hissettirmek isteyenler için faydalı olabilir.

6. Sessiz kitapların dil ediniminde bir yeri olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

İletişim ve görüşme tüm görseller bize okuyucu beceri kazandırır. Çocukların görselleri kullanarak kendi fikirlerini, cümleleri ve işlerini bir şekilde ifade edebilirler.

GÖRÜŞME FORMU

Değerli hocam,

Bu form bir tez çalışması kapsamında görsel okuryazarlık, sessiz kitaplar ve dil edinimi konuları ile ilişkili siz değerli okul öncesi öğretmenlerimizin görüşlerine başvurmak amacıyla hazırlanmıştır. Görüşme formu ile elde edilen veriler sadece bilimsel amaçlı olup başka hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Sorulara vereceğiniz her bir cevap çalışmanın şekillenmesi adına katkı sağlayacaktır. Tüm sorular için ayrılan alanı istediğiniz kadar genişletebilirsiniz. Sorularla ilgili sormak istediğiniz maddeler olursa lütfen aşağıdaki mail adresinden iletişime geçiniz.

Katkılarınız için teşekkürler.

Ayşe ATASAGUN

Adı/ Soyadı:	Emine Nur AKAR	Yaş:	25
Cinsiyet:	K	Öğretmenlik deneyimi (yıl):	5
Şehir:	KONYA	Okul/ Yaş grubu:	5-6

1. Sizce şekiller ve renklerin dil ediniminde bir etkisi var mı? Açıklayınız.

Evet vardır.

2. Görsel okuryazarlık size ne anlam ifade ediyor?

Görsel olarak karşımıza çıkan şekil, renk, olay ve durumları anlamamızı ve yorumlamamızı.

3. Görsel okumalar ile dil edinimi sizce mümkün mü? Açıklayınız.

Desteklenirse tabii mümkündür. Okul öncesinde parşönelardan fazla yararlanır.

4. Sessiz kitaplar hakkında bir bilginiz var mı? Özellikleri, kullanım alanları ve eğitimdeki yeri hakkında neler düşünüyorsunuz?

Çocuğun haneli öğrenişini sağlar. Bir görsel destekle, her soruda farklı şekillerde ifade eder. Her çocuğun öğrenişine yararlıdır.

5. Sessiz kitaplar ve görsel okuryazarlık arasında nasıl bir ilişki görüyorsunuz? Açıklayınız.

Herhangi bir ilişki yok.

6. Sessiz kitapların dil ediniminde bir yeri olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

Evet çocukların kelime dağarcığını geliştirmesini sağlar.

GÖRÜŞME FORMU

Değerli hocam,

Bu form bir tez çalışması kapsamında görsel okuryazarlık, sessiz kitaplar ve dil edinimi konuları ile ilişkili siz değerli okul öncesi öğretmenlerimizin görüşlerine başvurmak amacıyla hazırlanmıştır. Görüşme formu ile elde edilen veriler sadece bilimsel amaçlı olup başka hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Sorulara vereceğiniz her bir cevap çalışmanın gelişmesi adına katkı sağlayacaktır. Tüm sorular için ayrılan alanı istediğiniz kadar genişletebilirsiniz. Sorularla ilgili sormak istediğiniz maddeler olursa lütfen aşağıdaki mail adresinden iletişime geçiniz.

Katkılarınız için teşekkürler.

Ayşe ATASAGUN

Adı/ Soyadı:	Yasın KOÇAMAN	Yaş:	45
Cinsiyet:	E	Öğretmenlik deneyimi (yıl):	20
Şehir:	Alanya	Okul/ Yaş grubu:	3-6

1. Sizce şekiller ve renklerin dil ediniminde bir etkisi var mı? Açıklayınız.

Herşeyi görsel olarak öğretmek için dil ediniminde son derece önemli olduğunu düşünüyorum.

2. Görsel okuryazarlık size ne anlam ifade ediyor?

Görüşme ve anlatım, yorumlama, fikir üretmek vb. becerilerin geliştirilmesinde önemlidir.

3. Görsel okumalar ile dil edinimi sizce mümkün mü? Açıklayınız.

İhtiyaç ve gördüğümüz tüm görseller bize okuyabilir becerisi kazandırır.

4. Sessiz kitaplar hakkında bir bilginiz var mı? Özellikleri, kullanım alanları ve eğitimdeki yeri hakkında neler düşünüyorsunuz?

Herbi, sesiz ve cinsiyetli olmayan kitaplardır. Çizimlerle, renklerle ve şekillerle anlaşılabilir olmaları sayesinde okuyabilir beceriyi kazandırır.

5. Sessiz kitaplar ve görsel okuryazarlık arasında nasıl bir ilişki görüyorsunuz? Açıklayınız.

Sessiz kitaplar şekillerle okuyabilir beceriyi kazandırarak okuyabilir beceriyi kazandırır.

6. Sessiz kitapların dil ediniminde bir yeri olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

İhtiyaç ve gördüğümüz tüm görseller bize okuyabilir becerisi kazandırır. Çocukların görselleri yorumlamak kendi ifade etmesi, cümle kurması ve işlevinde birçok yeni kelime kullanması sağlar.